

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI SEÇİMİNİN İPTALİ

- DEĞERLENDİRME RAPORU -

Prof. Dr. İbrahim Ö. KABOĞLU

**İstanbul Milletvekili
Anayasa Komisyonu Üyesi**

29.05.2019

Bu Rapor; Öğretim Üyeleri, Doç. Dr. Didem Yılmaz, Doç. Dr. D. Burak Çelik, Doç. Dr. Ahmet Yayla, Dr. İlker Gökhan Şen, Dr. Zülfiye Yılmaz ile işbirliği çerçevesinde, Danışmanlarım Dr. Emre Birden, Özgür Baş, Ömer Can Agin ve CHP İstanbul İl Hukuk Komisyonu'nun katkılarıyla hazırlandı.

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

İÇİNDEKİLER

I. AKP, Olağanüstü İtiraz Hakkını Kötüye Kullanmıştır

A. Olağanüstü İtiraz, Süre Koşuluna Uymamıştır	5
B. Olağanüstü İtiraz, Bütünüyle Delilsiz İddialardan Oluşmaktadır.....	6
1) Dilekçedeki İddialar Somut Delillere Dayanmamaktadır.....	7
2) Dilekçede Hukuki Değeri Olmayan Birçok Varsayım ve Tahmin Bulunmaktadır.....	8
3) Dilekçe, Seçim Sonucuna Müessir Olmayacak İddialar İçermektedir.....	10
C. Olağanüstü İtiraz, Kötü Niyetli Öğelerle Şekillendirilmiştir.....	12
1) Dilekçede Aldatıcı Hususlar ve Çarpıtmalar Bulunmaktadır.....	12
2) AKP, “Kasten ve Organizeli” Usulsüzlük İddiasıyla İftirada Bulunmuştur.....	13
3) AKP İstanbul’daki Dört Seçimden Yalnızca İBBB Seçiminin İptalini Talep Etmiştir	14
4) Başvuru Metni, İlgisiz Verilerle Genişletilmiştir.....	14
5) Olağanüstü İtiraz, OHAL’in Etkisini Olağan Döneme Taşımaktadır.....	15
6) Olmayan Delili Yaratma Saikiyle Kişisel Verilerin Gizliliği İhlal Edilmiştir.....	15

II. Somut Veriler, YSK’nın İBBB Seçimine İlişkin Hukuksuz Kararıyla Görevini Kötüye Kullandığı Yönünde Ciddi Şüphe Yaratmaktadır

A. İBBB Seçiminin Yenilenmesiyle Mazbatanın İptali Sürecini Hazırlayan Kararlar.....	16
1) İlçe Seçim Kurullarından Bilgi İstenmesine İlişkin 23 ve 26 Nisan 2019 Tarihli Ara Kararlar	16
2) İBBB Seçiminin ve Mazbatasının İptaline İlişkin 6 Mayıs 2019 Tarihli Kısa Karar.....	16
a) İBBB Seçimini İptal Kararı Somut Gerekçe İçermemektedir.....	17
b) Sandık Kurullarının Kanunsuz Teşekkülünün Seçim İptal Sebebi Olarak Gösterilmesi, YSK’nın Kendi İçtihatlarına Açıkça Aykırıdır	19
c) İBBB Mazbatasının İptali Ardından İçişleri Bakanının İstanbul Valisini İBB Başkan Vekili Olarak Görevlendirmesinin Hukuki Dayanağı Yoktur	20
d) İBBB Seçimini İptal Eden YSK’nın, İstanbul İlçe Belediye Başkanlığıve İlçe Belediye Meclisi Seçimlerini İptal Etmemiş Olması HukukaAykırıdır	22
3) Yenilenen Seçimlerin Usul ve Esaslarına İlişkin 10 Mayıs 2019 Tarihli Karar.....	23
B. 22 Mayıs 2019 Tarihli “Gerekçeli” Karar	24
1) “Gerekçeli” Karar, Gerekçeli Karar Yükümlülüğünü İhlal Etmiştir.....	24
a) Gerekçeli Kararla Kısa Karardaki Gerekçe Genişletilmiştir	24
b) Gerekçeli Kararda Ekrem İmamoğlu’nun İBBB Mazbatasınınİptalinin Gerekçesi Bulunmamaktadır.....	25
2) Gerekçeli Kararda Seçim ve Mazbata İptalini Haklılaştıran Geçerli Sebepler Gösterilmemiştir	26
a) Sandık Kurulu Başkanlarının Kamu Görevlisi Olmaması Geçerli Bir İptal Sebebi Değildir.....	26
b) Oy Sayım Döküm Cetvelleriyle İlgili Usulsüzlükler Geçerli İptal Sebebi Oluşturmaz.....	32
c) Oy Kullanma Hakkı Olmamasına Karşın 706 Kişinin Oy Kullanmış Olması, Geçerli İptal Sebebi Değildir	34
3) YSK, 22 Mayıs Kararının Hukuksuzluğunu Gizlemek İçin Seçim Hukuku Müktesebatını İnkâr Etmiştir.....	35
a) YSK’nın, Re’sen İnceleme Yetkisini Kullanmamak Suretiyle İstanbul İlçe Belediye Başkanlıkları ve İlçe Belediye Meclisi Üyeliği Seçimlerini İptal Etmemesi Hukuka Aykırıdır.....	35
b) YSK’nın Önceki İçtihadlarını Terk Etmesinin Hukuki Dayanağı Yoktur	37

C. YSK, Seçim İptali ve Yenilenmesi Kararını Gerçek Dışı, Yanlış ve Aldatıcı Öğeler Üzerine Kurmuştur	38
1) 754 Sandık Kurulu Başkanının İlçe Seçim Kurulu Başkanlarıncı Doğrudan Kamu Görevlisi Olmayan Kişiler Arasından Belirlenmiş Olduğu Hususu Gerçeği Yansıtmamaktadır	39
2) Kamu Görevlisi Olmayan Sandık Kurulu Başkanlarının Sayısı Doğru Hesaplanmamıştır	40
3) YSK, 22 Mayıs Kararında Kendi İçtihatlarını Göz ardı Etmiştir	40
4) YSK, Eksikliği Olan Oy Cetvellerinin Kurul Başkanı Kamu Görevlisi Olmayan Sandıklarla İlgili Olduğu Yönünde Yanlış Bir İzlenim Yaratmıştır	43
5) Kararda, Eksikliği Olan Oy Sayım Cetvellerinin İkinci Örneklerinde Eksiklik Olup Olmadığından Bahsedilmemiştir.....	43

III. 23 Haziran İBBB Seçiminin Adil Bir Şekilde Yapılabilmesi İçin Öneriler

A. Cumhurbaşkanı'nın Seçime Yönelik Çalışmalarının Seçim Yasakları Kapsamına Alınması İçin YSK'ya Başvuru Yapılması Gereği	45
B. Bakanların Seçim Yasakları İhlalinin Şikâyeti ve Kamuoyunda İfşası	47
C. TRT, AA ve Diğer Yayınlarda Tarafsız ve Eşit Olunmasına İlişkin Başvurular	48
D. "Dini politikaya alet etme yasağı"nın sürekli ihlali (Anayasa, m.24/son)	48
E. YSK'NIN 23 HAZİRAN SEÇİMİNDEN ÖNCE AÇIKLIĞA KAVUŞTURMASI GEREKEN HUSUSLAR	48
1) Mazbatanın Ne Zaman Verileceğinin Belirlenmesi ve Olağanüstü İtiraz Süresinin Nereden Başlayacağı Sorularak Belirginleştirilmesi.....	48
2) Seçim Sonrası Tutanaklar Üzerinden Yaşanan Tartışmaların Önüne Geçebilmek İçin Sandık Tutanaklarının Yeniden Düzenlenmesi Talep Edilebilir	49
3) Seçim İptali Halinde Mazbatanın Hangi Hukuki Dayanağa Göre İptal Edileceği YSK'ya Sorulabilir	49
4) YSK Kararlarının Siyasi Parti Temsilcisi Tarafından Duyurulmasına Engel Olunması.	49
5) YSK'nın Kamu Görevlisi Tanımı.....	49
6) Sandık Kurullarının Her Yönüyle Yasaya Uygun Oluşturulduğunun Teyidi İçin YSK Başvurusu.....	50
7) 31 Mayıs Tarihli YSK Kararının YSK'nın 6 Mayıs'ta Vermiş Olduğu Seçimleri Yenileme Kararına Olan Etkisi.....	50

Prof. Dr. İbrahim Ö. KABOĞLU
İstanbul Milletvekili
Anayasa Komisyonu Üyesi

Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), 31 Mart 2019 tarihli İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı (İBBB) seçiminin iptali için Yüksek Seçim Kurulu'na (YSK), 16 Nisan 2019 tarihinde, olağanüstü itiraz talebiyle başlayıp tam hukuksuzluk talebiyle son bulan bir dilekçeyle başvuru yapmış, ardından 20, 22 ve 25 Nisan tarihlerinde aynı itiraza ilişkin üç tane ek dilekçe vermiştir. Yöntemi ve içeriği itibariyle başvuru hakkının kötüye kullanımı niteliğinde olduğu ileri sürülebilecek bu itirazın, YSK tarafından, seçim hukukunun açık ve tartışmaya yer vermeyen hükümleri uyarınca reddedilmesi gerekirdi (I.). Ne var ki YSK, seçim mevzuatını ve yerleşik içtihatlarını yok sayarak verdiği hukuka açıkça aykırı kararlarla görevini kötüye kullanmış ve İBBB seçiminin iptaliyle yenilenmesine ve seçilmiş başkan Ekrem İmamoğlu'nun mazbatasının iptaline karar vermiştir (II). Tüm bu hukuksuzluk silsilesinin ardından, 23 Haziran 2019'da hukuka aykırı ve haksız şekilde yenilenecek olan İBBB seçiminin güvenliği için alınması gereken tedbirler büyük önem kazanmıştır. (III).

I. AKP, Olağanüstü İtiraz Hakkını Kötüye Kullanmıştır

Hiç kuşkusuz, her seçimde olduğu gibi mahalli idareler seçimi sonrasında hukuka uygun şekilde itirazda bulunmak, bir haktır. Etkili bir itiraz hakkının varlığı, seçimin meşruiyeti için de temel bir koşuldur. Bu açıdan, tıpkı diğer siyasi partiler gibi, AKP'nin de itiraz hakkını kullanması doğaldır. Nitekim, AKP, İBBB seçimi sonrasında, olağandışı bir yoğunlukla hem olağan hem de olağanüstü itirazlarda bulunmuştur. Ancak, genel olarak hak teorisinde olduğu üzere, seçim hukukunda tanınan itiraz haklarının kullanılmasında da hakkın kötüye kullanılmaması esastır. Medeni Kanun'un 2. maddesine koşul olarak, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 166. maddesi de **"kötü niyetli itiraz" yasağı** koymuş, *"Seçim sonunda seçilenlere verilen tutanaklara veya seçilenlerin yeterliğine makbul bir sebep olmaksızın ve kötü niyetle itiraz edenlere"* müeyyide uygulanabileceğini belirtmiştir. Şu halde, itiraz başvuruları, asgari şekilde savunulabilir gerekçelere ve delillere dayalı olmalıdır; aksi halde, başvuru hakkının kötüye kullanılması söz konusu olur. İBBB seçimine itiraz iradesi somut bir iptal sebebinden doğmayan, aksine, meşru seçim sonuçlarına yönelik yapay bir iptal sebebi yaratmaya çabalayan AKP'nin 44 sayfalık ana dilekçe ve üç ek dilekçeyle yaptığı olağanüstü başvuru, seçim hukuku

müktesebatının açık ve yerleşik normları uyarınca, itiraz hakkı kötüye kullanıldığı için reddedilmeliydi. Gerçekten, başvuru dilekçesinin, "olağanüstü itiraz" için öngörülen kanuni süre şartına da riayet etmemiştir (A). Bununla birlikte başvuru dilekçesi, tamamen delilsiz iddialarla doldurulmuştur (B). Ayrıca başvuru dilekçesinin birçok kötü niyetli öğeyle inşa edildiği gözden kaçmamaktadır (C).

A. Olağanüstü İtiraz, Süre Koşuluna Uymamıştır

Olağanüstü itiraz ve süresi, 298 sayılı Kanun'un 130. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre, olağanüstü itiraz, tutanağın oluşturulmasından itibaren **7 gün** içinde yapılmalıdır :*"Şu kadar ki; siyasi partilerin il başkanlarıyla genel merkezleri veya bağımsız aday tarafından tutanağın düzenlenmesinden sonra (7) gün içinde seçimin neticesine müessir olaylar ve haller sebebiyle yapılan itirazlar, seçimin sonucu hakkında kesin karar vermek yetkisine sahip olan kurullarca, seçimin neticesine müessir görüldüğü takdirde, alt kademelerce verilen kararların kesin veya kesinleşmiş olması veya kurullara derece derece ve müddeti içinde müracaat edilmemiş olması, bu itirazın incelenmesine ve reddine sebep teşkil etmez"*.

İstanbul İl Seçim Kurulu, 1 Nisan 2019 tarihinde, 2972 sayılı kanunun 22. maddesine de atıf yaparak, il birleştirme tutanak özetini düzenlemiştir. Söz konusu 22. maddenin 2. fıkrasına göre : *"Büyük şehir belediye başkanları seçimine ilişkin ilçe birleştirme tutanakları ilçelerden il seçim kuruluna gönderilir. İl seçim kurulu tarafından bu tutanaklar birleştirilerek en çok oy alan aday, büyük şehir belediye başkanlığına seçilmiş olur"*.

Burada 22. maddeye yapılan atıf da dikkate alındığında, söz konusu tutanak özetinin, olağanüstü itiraz için uyulması gereken sürenin başlangıç tarihinin hesabında dikkate alınması gerekir. Buna göre, olağanüstü itiraza ilişkin sürenin başlangıç tarihi bu tutanağın düzenlenme tarihi olan 1 Nisan 2019, son başvuru günü ise 8 Nisan 2019'dur. Öte yandan, İl Seçim Kurulu, olağanüstü itirazların sonuçlanması sonrasında, 17 Nisan 2019 tarihinde ikinci bir birleştirme tutanağı düzenlemiştir. Bir an için olağanüstü itiraz süresinin başlangıç açısından ikinci tutanak tarihi esas alınacak olsa da, başlangıç tarihi olarak bu tutanağın düzenlenme tarihi olan 17 Nisan 2019, son başvuru günü olarak ise 24 Nisan 2019 tarihi dikkate alınmak gerekir.

Hal böyleyken, AKP itirazını 16 Nisan 2019 tarihinde yapmıştır. Şu halde, olağanüstü itiraza ilişkin başvuru süresi açısından ilk tutanak özeti tarihinin esas alınması durumunda, itiraz, bir haftalık başvuru süresi geçmiş olduğu için reddedilmeliydi. Yine ikinci tutanak tarihinin dikkate alınması halinde de, başvuru, olağanüstü itiraza ilişkin bir haftalık süre başlamadan yapılmış olduğu için reddedilmeliydi. İfade edilmelidir ki, AKP tarafından 20, 22 ve 25 Nisan 2019 tarihlerinde verilen ek dilekçeler, tutanak tarihi olarak 17 Nisan esas alındığında dahi,

başvurunun süresi içinde yapılmış olması sonucunu doğuramaz. Sonradan yapılan ek başvurular, ilk olarak gerçekleşen ve olağanüstü itiraza ilişkin ana dilekçenin teslimine konu olan başvurunun süre yönünden reddedilmesi gereğini ortadan kaldırmaz. İlk dilekçenin eki niteliğindeki bu dilekçeler, süre açısından reddedilmesi gereken ilk başvuruya bağlı oldukları için, süre koşulundan reddin önüne geçemezler, süresi içinde verilmemiş ana dilekçeyi kabul edilebilir kılmazlar.

AKP'nin olağanüstü itirazı, kanunda öngörülen süre koşuluna uymadığından reddedilmeliydi. YSK'nın, AKP'nin olağanüstü itiraz başvurusuyla ilgili olarak verdiği kararlar, usul açısından açıkça hukuka aykırıdır. Usul esastan önce gelir şeklindeki kadim hukuk kuralı da dikkate alındığında, bu itiraz, esasa bakılmaksızın reddedilmeliydi. Oysa YSK, 22 Mayıs tarihli "gerekçeli" kararında, hiçbir açıklama yapmadan, AKP'nin süresinde başvuru yaptığını belirtmekle yetinmiştir (s.201).

Kuşkusuz ki, sırf bir hukuki itiraz için öngörülmuş süreye uyulmamış olması, başvuru sahibinin kötü niyetini göstermez. AKP'nin olağanüstü itirazı, onun niyetinden bağımsız olarak süre yönünden her halükarda reddedilmeliydi.

B. Olağanüstü İtiraz, Bütünüyle Delilsiz İddialardan Oluşmaktadır

Hukukun temel ilkelerinden biri olan "**müddei iddiasını ispatla mükelleftir**" kuralı (bkz. Medeni Kanun, m.6), seçim hukuku bakımından da geçerlidir. 298 sayılı Kanun'un 112. maddesinin ikinci fıkrasına göre; "*Kimliğini ispat edemeyenlerin, delil ve gerekçe gösteremeyenlerin itirazları incelenmez, bu sebeple incelenmediği tutanağa yazılır*". Yine aynı düzenlemenin üçüncü fıkrasında da, "*Yazılı itirazlarda da yukarıdaki şartlar aranır ve deliller itiraz dilekçesine eklenir. Gerekçesi ve delili olmayan yazılı itirazlar da incelenmez*" denilmektedir. Yine olağanüstü itiraza ilişkin 130. madde de, "*ihbar ve iddia olunan vakıaların mahiyetinin ve gerekçesinin beyanının, delillerinin gösterilmesi ve belgelerinin bağlanması*" şartını koymaktadır. Şu halde ister olağan ister olağanüstü bir itiraz söz konusu olsun, YSK'nin yazılı bir başvuruyu incelemesinin ön koşulu, başvurunun delil ve gerekçe göstermek suretiyle yapılmış olmasıdır. Bir usulsüzlük iddiasında bulunan taraf, bunu somut ve kanıtlanabilir gerekçelerle ortaya koymak yükümlülüğü altındadır. Bir başka deyişle; soyut, temelsiz, tahmine ve varsayıma dayalı iddiaların ilgili seçim kurulları ve YSK tarafından reddi, kanuni bir zorunluluktur. YSK'nin, ceza yargılaması hâkimi gibi maddi gerçeği arayıp ortaya çıkarma görevi bulunmamaktadır.

AKP'nin olağanüstü itiraz dilekçesiyle, içeriklerinden herhangi bir tanesinin YSK tarafından dikkate alınması amacıyla mesnetsiz iddia ve taleplerden oluşan karmaşık bir metin halinde yazılmıştır. Çok sayıda dayanaksız iddiayla doldurulmuş şekilde verilen dilekçe, gerçekte somut bir iptal sebebi tespitinden hareketle bir başvurunun yapılmış olmadığını, aksine, ne olursa olsun seçim iptali sonucunu sağlamak amacıyla

dilekçe yazarları tarafından akla gelen her konunun belki içlerinden bir tanesi kabul edilir umuduyla metne eklendiğini ortaya koymaktadır. Gerçekten de, başvuru, somut delil içermeyen iddialarla (1), spekülatif varsayım ve tahminlerle (2) ve seçim sonucuna müessir olmayan hususlarla (3) doludur.

1) Dilekçedeki İddialar Somut Delillere Dayanmamaktadır

Dilekçe ve eklerinde, kanuni delil ve gerekçe şartını karşılayan herhangi bir veri bulunmamaktadır. Dilekçedeki 44 sayfalık nicelik, seçim hukukunun kabul edilebilir itiraz açısından aradığı nitelik şartından yoksundur. Dilekçedeki iddiaların delilsiz oluşlarına ilişkin birçok örnek verilebilir:

-Dilekçede yer alan itiraz konusu olayların çoğu, olağan itirazlar çerçevesinde maddi hata düzeltimi ve geçersiz oyların sayımı sonrasında tutulmuş tutanaklar ile düzeltilmiştir. Olağan başvuru yolları aracılığıyla zaten düzeltilmiş olan ve dilekçede önemli bir yer tutan bu hususlar, olağanüstü itiraz başvurusu açısından ilgisizdir ve delil niteliği taşımamaktadır. Bu ilgisiz veri yığınının başvuru dilekçesine doldurulması, iyi niyetli bir başvuru olarak değerlendirilemez.

- Geçersiz sayılması gereken CHP oyları iddiasının (s.23-24) somut delil ve dayanağı yoktur.

- 10.290 adet hem cezaevi hem de başka seçmen listesinde kayıtlı seçmenin varlığı iddia edilmiş (s.31), ancak somut olarak mükerrer oy kullanımına ilişkin bir delil gösterilmemiştir. Yine, İstanbul seçmen listesinde kayıtlı 5287 hükümlü seçmenden bahsedilmiş (s.31), ancak oy kullanmaması gerekirken oy kullanmış ceza infaz kurumlarındaki hükümlülerin varlığı ve sayısına ilişkin bir delil ortaya koyulmamıştır. Oysa, Anayasa md.67/5'e ve 298 Sayılı Kanun'un 7. maddesinin 3. fıkrasına göre oy kullanamayacak olanlar, -taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç- "ceza infaz kurumlarında hükümlü olarak bulunanlar"dır. Görüldüğü üzere, sadece hükümlü olunması oy kullanmaya engel değildir; aynı zamanda ceza infaz kurumlarında hükümlü olarak bulunulması gerekmektedir.¹ Ayrıca, yerleşim yeri cezaevi olan 236 seçmenden bahsedilmiş, ancak bu kişiler tarafından ya da onların adına hukuka aykırı şekilde oy kullanıldığına dair somut bir delil ortaya koyulmamıştır. Bu çerçevede atıf yapılan YSK kararları (s.31), seçim sonucuna etki edecek şekilde kısıtlılar, askerler tarafından oy kullanılması, mükerrer oyun varlığı ya da ölümler adına oy kullanılması durumlarında seçim iptali kararı verilmesiyle ilgilidir. AKP'nin iddiası da 19.350 oyun

¹Kaldı ki anayasanın bu hükmü bile, AİHS sisteminin evrilmekte olduğu yaklaşımın gerisindedir. AİHM'in de yerleşik hale gelmeye başlayan içtihadı uyarınca; başkaca bir ayırım gözetmeksizin tüm mahkûmların oy haklarından mahrum bırakılmasını (genel ve otomatik sınırlandırma) EP1-M3'E aykırı görmektedir. Bu çerçevede AİHM'e göre, her ne kadar mahkûmların oy kullanmasının engellenmesi meşru görülse bile, işlenen suçun ağırlığı ve niteliği ile sanığın davranışlarının dikkate alınması gerekir. (Hirst/Birleşik Krallık; Söyler/Türkiye; Scoppola İtalya)

kanuna aykırı şekilde kullanıldığıdır (s.32); ancak dilekçede sayılan statüdekilerin fiilen kanuna aykırı şekilde oy kullandığına dair herhangi bir somut delil sunulmamıştır.

- Sayfa 31'de, "oy kullanan kısıtlı seçmen" ve "yerine oy kullanılan ölü seçmen" sayılarından bahsedilmektedir. Ancak dilekçe eki olan ek 10 ve ek 11 incelendiğinde, sadece kısıtlı seçmen listesi ve ölü seçmen listelerinden bahsedilmektedir. Şu halde, dilekçede "oy kullanan kısıtlı seçmen" ve "yerine oy kullanılan ölü seçmen" tanımlarıyla aktarılmış *rakamlar yalnızca delilsiz değil, üstelik aldatıcıdır*. Başvuru dilekçesinde, bu şekilde kanuna aykırı olarak fiilen oy kullanılıp kullanılmadığı ve eğer böyle bir durum var ise, bu şekilde kullanılan oy sayısı ile ilgili bir tespit bulunmamıştır. Kaldı ki bu sayfada verilen rakamlar, seçim sonucunu etkilemeye yeterli de değildir.

- Görev yapamayacak durumda olup da görev aldığı iddia eden kişilerin (s.37) sayıları belirtilmemiş, bu iddia delillendirilmemiş, bu yöndeki olası bir durumun seçim sonucuna somut şekilde nasıl bir etkide bulunmuş olduğu ortaya koyulmamıştır.

2) Dilekçede Hukuki Değeri Olmayan Birçok Varsayım ve Tahmin Bulunmaktadır

Dilekçede delil niteliği taşımayan, bir yığın spekülatif varsayım ve tahmin yer almaktadır. Örneğin; *"Şayet tüm seçim torbalarının kontrol edilebilme imkânı olsa idi bu tür usulsüzlüklerin ve evrak kayıplarının çok daha fazla olduğu ortaya çıkacaktı"* önermesi (s.9), kanıt değil, tahmindir. Yine, iddia edildiği şekilde, *"tümü sayılmayan seçim torbalarında da birçok kayıp oy pusulasının var olduğu ancak torbalar açılmadığı için tespitinin mümkün olmadığı ciddi bir karine"* (s.24) olarak öne sürülemez². Oy kullanan seçmenle oy pusulası toplamının eşit olmama konusuyla ilgili olarak, *"Bu durumun ise bir kısım seçmene fazla oy pusulası verilmesinden"*

²Seçim hukuku, hem anayasa hukuku hem de idare hukukunun unsurlarını bünyesinde taşır. Anayasa Hukuku açısından temel ilke demokratik ve özgür seçimlere dair temel ilkelerin siyasi iktidar tarafından ihlal edilmemesidir. (eşit oy, gizli oy, açık sayım ve döküm ve oyun serbestliği ilkesi) İdare hukukunun seçimle ilişkilendirilmesi ise iki açıdan söz konusudur. İlk olarak serbest seçimlerle ilgili anayasal ilkelerin pratikte korunabilmesi için seçim günü oy atılma sürecinden kesin sonuçların açıklanmasına kadar geçen süreçteki işlemlerin gerçekleştirilmesidir. Atılan oyların sayım ve dökümü başta olmak üzere, bu işlemlerin düzgün işlemesi, Venedik Komisyonu "Seçimlere Dair İyi Uygulama Kuralları"nda seçimlere dair "usule ilişkin garantiler" şeklinde adlandırılmaktadır. Bu çerçevede, Venedik Komisyonu, "seçim idaresi hukukuna" dair her düzeydeki tüm işlemlerin, tüm siyasi partilerin eşit derecede temsil edildiği kurullar tarafından ya da onların gözetiminde gerçekleştirilmesini önermektedir. Türk seçim hukuk mevzuatı ve uygulaması da geleneksel olarak bu esaslar çerçevesinde işlemektedir. Kısaca, bugüne kadar tüm diğer seçimlerde olduğu gibi 31 Mart seçimlerinin idaresi de bu esaslara uygundur. Bu temellere uygun olarak Anayasa ve 298 sk. çerçevesinde ve YSK'nın gözetiminde oluşturulan sandık kurullarının gerçekleştirmiş oldukları seçim torbalarının kapatılarak tutanakla kayıt altına alınması da nitelikleri gereği idari işlemlerdir ve idari işlemler hukuka **uygunluk karinesinden yararlanırlar**. İdare hukukuyla seçim hukukunun bir diğer bağlantısı ise, kampanya süreci de dâhil olmak üzere, ülkenin seçim atmosferine girdiği ilk günden sonuçların kesin olarak açıklandığı son ana kadar idare örgütünün eylemlerinde özgür ve demokratik seçim ilkelerine uygun davranmasıdır. Ezcümle, idare örgütünün tamamını kontrolünde tutan olan bir siyasi partinin temsilcisinin, **aslen hukuka uygunluk karinesinden yararlanması gereken bir idari işleme dair hukuka aykırılık karinesi** iddialarında bulunması inandırıcılıktan uzaktır.

kaynaklanmış olması kuvvetle muhtemeldir” yorumu (s.29), tahmine dayanmaktadır. Yine “sandık kurullarının kanuna aykırı olarak oluşturulması nedeniyle ortaya çıkan bazı olumsuzluklar” olarak sıralanan hususlar delilsiz ve varsayımsaldır (s.37-38). Kaldı ki, her sandık başında ilgili siyasi partilerin de müşahitleri bulunmakta olup, sayılan tarzda usulsüzlüklere müşahitlerin itiraz etmeleri ve durumun bir tutanakla saptanması gerekirdi. Oysa, kanuna aykırı olarak oluşturulduğu iddia edilen sandık kurullarına ilişkin itiraz da olmamıştır. Şu halde, bu tür iddialar da, kanunun öngördüğü delil koşulunu karşılamamaktadır. AKP’nin olağanüstü itiraz dilekçesi, seçim iptali gerektiren delilleri içeren bir hukuki başvuru metni oluşturmaktan ziyade; “karine”, “muhtemel” gibi sözcüklerin de gösterdiği üzere, bir tahmin ve temenniler listesidir.

Kanunun öngördüğü şekilde talebine dayanak olacak delilleri gösteremeyen AKP, başvurusunun reddine mani olmak amacıyla, dilekçesinde, 298 sayılı Kanun’un 112. Maddesinin “*İtirazlarda, delillerin hangi resmi makamlarda bulunduğu bildirilmesi delil yerine geçer ve bu delili seçim kurulu temin eder*” hükmüne atıf yapmıştır (s.40). Oysa bu düzenlemenin uygulanabilmesi için, öncelikle ilgili resmi makamlarda kesin ve lehe olduğu bilinen ancak itirazcı parti tarafından edinilmesi hukuken mümkün olmayan delillerin var olması gerekir. Bir başka deyişle, mevcut ve lehteki verilerin, olağanüstü itiraz bakımından, 298 sayılı Kanun’un 130. maddesi uyarınca sonuca müessir olabileceklerinin somut olarak belirlenebilmesi gerekir. Bu hüküm; varlığı şüpheli ve varsayımsal (farazi) delillerin veya sonuca müessir olmayacak verilerin ilgili resmi makamlar nezdinde araştırılmasını ve böylece bilgi alınmasını talep etme hakkı doğurmaz. Oysa AKP’nin dilekçesinde, ilgili resmi mercilerde olağanüstü itiraz talebini destekleyen ve sonuca müessir olabilecek verilerin bulunduğu dair delil başlangıçları yoktur; resmi makamlardan bilgi talebi tahmin ve varsayımlara dayalıdır. *Bunlardan hareketle resmi makamlar önünde maddi gerçeğin aranabileceğini kabul etmek, 112. maddedeki delil gösterme yükümlülüğüne ilişkin genel kuralı yok saymak ve oradaki istisnai düzenlemeyi kurala çevirmek anlamına gelir.* AKP, 298 sayılı Kanun’un 112. maddesinin öngördüğü istisnai imkândan yararlanarak doğrudan delil gösterme yükümlülüğünden başışık değildir. Başvuru dilekçesinde 112. maddedeki istisnaya yapılan soyut ve temelsiz atıf, kabul edilemez.

Öte yandan, YSK içtihadının da açıkça ortaya koyduğu üzere (YSKK, 2004/2338), delillerin bir kerede sunulması şarttır. Bir başka deyişle, itirazda bulunan tarafın, itiraz dilekçesiyle birlikte tüm delillerini de sunması zorunludur. Bu kurala uyulmaması, seçim usul hukukunda kesin biçimde belirlenmiş olan süreleri anlamsız kılar ve itiraz hakkının kötüye kullanılması anlamına gelir. Oysa somut olayda, AKP, başvuru dilekçesini 16 Nisan tarihinde sunmasının ardından, “*ek dilekçe*” adı altında yeni listeler sunmak suretiyle, delil konusundaki yasakları ihlal etmiştir. YSK’nin, delil olarak sunulan bu yeni verileri dikkate almaması gerekirdi.

3) Dilekçe, Seçim Sonucuna Müessir Olmayacak İddialar İçermektedir

Öte yandan YSK'nin, başvuru, içindeki münferit iddiaların seçim sonucuna müessir olmaması sebebiyle de reddetmesi gerekirdi. Gerçekten de, 298 sayılı Kanun'un 130. maddesine göre, olağanüstü itiraz, "*seçimin neticesine müessir olaylar ve haller*" ile ilgili olmalıdır. Oysa AKP'nin olağanüstü itiraz dilekçesindeki delilsiz iddiaları arasında, seçim sonucuna müessir olma ihtimali bulunmayan hususlar da dikkati çekmektedir. Dilekçenin ilk bölümü, tamamen seçim sonrasında yapılan olağan itirazlar üzerine esasen düzeltilmiş konulara atıfta bulunmaktadır. Olağan itirazlarla düzeltilmiş konular, olağanüstü itiraz ile ilgisizdir. Seçim sonucuna etkisi olmamasına rağmen dilekçeyi dolduran bu ilgisiz veri yığını bir kenara bırakıldıktan sonra, **seçim sonucuna müessir olamayacak dört farklı noktanın altı** özel olarak çizilebilir.

Öncelikle; 298 sayılı Kanun'a aykırı şekilde **kısıtlılar tarafından veya ölü seçmenler** adına kullanılmış oyların ve mükerrer seçmenlerin varlığı iddiası, **seçim sonucuna müessir bir durumu ortaya koymamıştır**. Bilindiği üzere, yerleşik YSK içtihatları, seçmen kütüğüne ve seçmen sıfatına ilişkin itirazların kanunda belirlenen süre içinde yapılması gerekliliğinin altını çizmektedir (YSKK, 1964/1381; YSKK, 1990-23/17; YSK, 1990/99; YSKK, 1991-83/61; YSKK, 1994-1122). Süre geçtikten sonra yapılan tüm itirazlar reddedilmektedir. YSK'nın 2006 yılında verdiği 250 sayılı karara göre: "*Kesinleşmiş seçmen kütüklerindeki yolsuzluklara ve 298 sayılı Kanununun 130 uncu maddesinin 1 inci fıkrasının 6 ncı bendindeki hükme dayanılarak mazbatanın veya seçimin iptali istenemez*". Bunun dışında ise, ancak seçmen sıfatına sahip bulunmayan kişilere oy kullandırıldığıнын bütün delillerle ortaya koyulması durumunda ve bu vaziyetin de sonuca etki etmesi halinde seçimin iptaline karar verilebilmektedir. YSK'nın, önüne gelen bir olağanüstü itirazla ilgili olarak 1999 yılında verdiği 1490 sayılı karara göre: "*... sözü edilen seçimde, silah altında olup halen asker olan, zihinsel özürü olup vas'i kararı ile Hacir altına alınan kişilere ve ayrıca mükerrer oy kullandırıldığı ileri sürülmüştür... Seçimin sonucuna tesir edecek sayıda usulsüz oy kullandırılmış olması ve oy sayısının da iki parti arasındaki oy farkını kapatır veya aşılıyor olması nedeniyle seçimin iptaline karar verilmelidir*." Görüldüğü üzere, kabul edilen bu talepte gerçek ve belirli seçmenlerin sıfatlarına ilişkin somut bir iddia yer almaktadır ve usulsüz kullanılan oy sayısı da seçim sonucunu etkileyecek orandadır. Bu şekilde somut olarak ortaya koyulmamış olan, sadece şüpheye dayalı iddiaların seçim hukukunda kabul edilmesi söz konusu olamaz. Nitekim YSK, 2004/2161 sayılı kararında, oy kullanma hakkı bulunmayan kişinin oy kullanmış olmasının sonuca etkili olmaması sebebiyle, seçimin iptalini gerektirmeyeceğine karar vermiştir (aynı yönde bkz. YSKK 1989/306).

Hatırlanacağı gibi, YSK Başkanı Sadi Güven, 22 Ocak 2019'da "*Mükerrer, sahte, hayali seçmen yok*" demiş, seçimden üç gün önce de bir AKP Genel Başkan Yardımcısı,

"dünyanın en güvenilir seçim sistemine sahibiz" cümlesini zikretmiştir. Buna karşın, AKP'nin dilekçesinde; 2308 adet kısıtlı seçmenin ve 1229 adet yerine oy kullanılan ölü seçmenin bulunduğu belirtilmektedir. Dahası, hem cezaevi seçmen listesinde hem de başka seçmen listesinde kayıtlı bulunan 10.290 kişinin, İstanbul seçmen listesine kayıtlı hükümlü olarak, 5287 seçmenin ve İstanbul'da yerleşim yeri cezaevi olan 236 seçmenin bulunduğu iddia edilmiş; sonra, bu rakamlar toplanarak 19.350 seçmenin kanuna aykırı biçimde oy kullanmış olduğu ileri sürülmüştür. Oysa, gerektiğinde, kanuna aykırı biçimde kullanılan oylara ilişkin hesaplamada dikkate alınması gereken sayılar, aslında kısıtlı ve ölü seçmenlere ilişkin olanlardır. Kısıtlı ve ölü seçmenlerin yerine başkalarının oy kullanıp kullanmadığı iddiasının gerçek olup olmaması bir yana, bu iddiaya itibar edilmesi durumunda bile kanuna aykırı biçimde oy kullandığı kabul edilebilecek seçmen sayısı 3537'dir. Bunun da seçim sonuçlarına müessir bir rakam olmadığı açıktır.

İkinci olarak; seçmen kütüklerinin ve sandık kurullarının oluşumuna yönelik olarak yapılan işlemler ile bu yönde verilen kararların sonuca müessir addedilip olağanüstü itiraz konusu yapılması mümkün değildir. Dilekçede, "Seçim takvimine göre yürütülen seçmen kütükleri ve sandık kurullarının oluşumuna yönelik yapılan işlemler ile bu yönde verilen kararlar seçimin ve seçim sonucunun ana unsurunu oluşturmaktadır. Bu denli önemli olan ve seçimin sonucuna doğrudan etki eden işlemlerin olağanüstü itiraz kapsamında ele alınması gerekmektedir" denilmektedir (s.6). Buna karşın, seçimlerin yönetimine ilişkin olarak seçim öncesi gerçekleştirilen seçim işlemleri olağanüstü itirazın konusunu oluşturmaz (YSK'nin, seçmen kütüklerine ilişkin itirazların ancak kanuni süre içinde yapılabileceği içtihadı yukarıda ifade edilmişti; kesinleşmiş sandık kurullarının teşekkülündeki kanuna aykırılıkların seçim iptal sebebi olmamasıyla ilgili yerleşik YSK içtihadıysa ileride işlenecektir).

Üçüncü olarak, itiraz dilekçesinin 9. sayfasında, bazı seçim sonuç tutanaklarında imza veya mühür olmadığı iddia edilmektedir. Oysa bu durum seçmen iradesini etkileyen bir husus değildir. Kaldı ki, YSK, aynı yönde yapılan başvuruları 2014 yılında reddetmiştir.

Dördüncü olarak, 24. sayfada değinilen oy pusulaları sayısı seçim sonucuna etkili değildir.

Görüldüğü üzere, AKP'nin **olağanüstü itiraz dilekçesi; olağan itirazlarla zaten düzeltilmiş ve olağanüstü itiraz konusu olamayacak hususlara yeni meseleler gibi atıf yapmıştır. Sonuca etki edemeyecek tahmin, varsayım ve çarpıtmalarla doldurularak konuyla ilgili olmayan düzenlemeler ve içtihadı dayandırılmaya çalışılmıştır.** Delil iddiasıyla ortaya koyulan unsurların ne şekilde

sonuca etkili bir usulsüzlüğe sebep olduğu ortaya koyulamamıştır. Buna karşın, **seçim hukukunda kuvvetli şüphe iddiası dahi kabul edilmemekte, somut gerçekliği en net çıplaklığıyla ortaya koyan deliller** aranmaktadır. Bu açıdan, "kamuoyu vicdanının seçimlere yönelik güven duygusunun devamı" (s.7) adına; delilsiz, temelsiz bir metinle, kaybedilmiş bir seçimi iptal ettirmek amacıyla YSK'ya yapılan başvuru, iktidar eliyle hukukun araçsallaştırılmasından başka bir şey değildir. İyi niyetli ve samimi bir itiraz dilekçesi, somut iptal sebebini ve delilleri içermesi gerekir. AKP başvurusunda olduğu gibi, delilsiz bir iddia sağanağıyla uzadıkça uzayan bir başvuru dilekçesiye, itiraz hakkının kötüye kullanılmasındır.

C. Olağanüstü İtiraz, Kötü Niyetli Ögelerle Şekillendirilmiştir

Olağanüstü itiraz dilekçesinin başlangıç ve sonuç kısımları çelişkilidir: Olağanüstü itiraz olarak başlayan başvuru (s.1), tam kanunsuzluk nedeniyle iptal istemiyle son bulmaktadır (s.42). AKP'nin olağanüstü itiraz dilekçesinin özensiz biçimde ve acele ile kaleme alınmış olması, başvurucunun iyi niyetli olmadığını gösteren aşağıdaki diğer hususlarla beraber dikkate alınmalıdır. Dilekçede, aldatıcı noktalar ve çarpıtmalar bulunmaktadır (1). Başvurudaki "kasten ve organizeli " ifadesi, AKP'li yetkililerin kullandıkları diğer kimi ifadeler de dikkate alındığında, açık şekilde iftira niteliği taşımaktadır (2). AKP'nin İstanbul'daki dört seçimden yalnızca İBBB seçiminin iptalini talep edip de diğerlerini meşru kabul etmesi, iyi niyetli sayılamayacak bir tutarsızlık oluşturmaktadır (3). Başvuru, kamuoyunda mesnetli bir itirazın bulunduğu algısını yaratmak amacıyla ilgisiz unsurlarla şişirilmiştir (4). Başvuru, KHK'lıların oy kullanamayacağına ilişkin itirazıyla, OHAL uygulamalarını olağan döneme taşımıştır(5). Başvuru dilekçesi, delil yaratma saikiyle kişisel verilerin gizliliğini ihlal etmiştir (6).

1) Dilekçede Aldatıcı Hususlar ve Çarpıtmalar Bulunmaktadır

Yukarıda değinilen "oy kullanan kısıtlı seçmen" ve "yerine oy kullanılan ölü seçmen" tabirlerinin kullanımında olduğu gibi, dilekçede aldatıcı hususlar da yer almaktadır. Örneğin, dilekçede, zihinsel engelli 21.782 kişiye oy kullandırıldığına parti görevlilerince saptandığı; bu kişilerin tam teşekküllü hastanelerden alınmış engelli raporlarının bulunduğu ileri sürülmektedir. Herhangi bir delile dayanmayan bu iddiada açık bir çarpıtma söz konusudur. Şöyle ki; seçim hukuku açısından belirleyici olan nokta, bu kişilerin kısıtlı statüsünde olup olmadıklarıdır. Dilekçede kısıtlı seçmen sayısı olarak verilen rakamın 2308 olduğu anımsanırsa, bu kişilerin esasen kısıtlı olmadıklarını düşünmek mümkündür; çünkü öyle olsalardı, itirazcı parti tarafından o rakama dâhil edilirdi. Dilekçede ayrıca Venedik Komisyonunun 190/2002 sayılı görüşüne dayanıldığı da belirtilmelidir (s.33). Oysa söz konusu görüşte doğrudan

zihinsel engellilerin oy kullanamayacakları ifade edilmemekte; yalnızca bu durumun seçme hakkı yönünden meşru bir kısıtlama sebebi olabileceği belirtilmektedir.³

Yine imzalı seçmen listesinin, tutanak defterinin, sandık sonuç tutanağının ve oy sayım döküm cetvelinin torbalardan çıkmadığının tutanakla sabit olduğu yönündeki iddialar da, gerçeği yansıtmamaktadır. Dilekçede, Başakşehir 1. İlçe Seçim Kurulunca yapılan yeniden sayım sırasında, iki sandıkla ilgili olarak, *“imzalı seçmen listesi, tutanak defteri, iki adet evet mührü ve sandık kurulu mührü, sandık sonuç tutanakları ve oy sayım döküm cetvelinin Başkanlığımızca teslim alındığından torba içerisinde zarflar ve oy pusulalarının olduğu tespit edilerek partilerin aldığı oylar yukarıdaki şekilde sisteme işlenmesine karar verilmiştir”* biçimindeki saptamaya dayanılarak, *“Bu tespitten, oy torbalarında olması gereken imzalı seçmen listesi, sandık sonuç tutanakları ve sayım döküm cetvelinin çıkmadığı anlaşılmaktadır”* denilebilmiştir (s.10). Oysa İlçe Seçim Kurulu’nun saptaması izaha gerek bırakmayacak surette açıktır: Seçim Kurulu, söz konusu belge ve mühürler daha önceden seçim gecesi kendisine teslim edildiğinden, bunları teslim almış olduğunu ve torbalardaki oy pusulalarının sayımına geçildiğini vurgulamıştır. Bir başka deyişle, olması gerekeni vurgulayan bir İlçe Seçim Kurulu tutanağı bile, dilekçede usulsüzlük iddiasına dayanak olarak kullanılabilmiştir.

2) AKP, “Kasten ve Organizeli” Usulsüzlük İddiasıyla İftirada Bulunmuştur

Dilekçede, her ne kadar ismen bir fail itham edilmese de, İBBB seçiminde *“kasten ve organizeli”* hata ve usulsüzlüklerin yapılmış olduğu iddiası bulunmaktadır (s.41). Daha sonraları, AKP’nin İBBB adayı Binali Yıldırım ve AKP’li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, seçim iptal sebebinden bahsederken açık açık *“çalmak”* ve *“hırsızlık”* ifadelerini kullanmışlardır. Seçim iptalinde esas alınan sandıkların hiçbirinde ne AKP’li sandık kurulu üyelerinin ne de AKP’li müşahitlerin bu yönde bir itirazda buldukları ve tüm hukuksuz niteliğine rağmen, YSK kararında dahi böyle bir nitelemenin yer almadığı dikkate alındığında, bu asılsız iddiaların müfteri niteliği ortadadır.

Dilekçede bahsi geçen *“kastın”* hangi anlamda kullanıldığı belirsizdir. Nitekim bir hata kasten yapılamaz. Bu hem hukuk hem de mantık açısından yanlış bir akıl yürütmedir. Eğer bu ifadelerle söylenilmek istenen usulsüzlüğün kasten yapıldığı ise, buradaki *“usulsüzlük”* ifadesinden de ne anlaşılması gerektiği açıkça belirtilmeliydi.

Eğer burada *“usulsüzlük”*ten amaç, 298 sk 7. Bölümündeki *“seçim suçları”* ise ve dilekçede bahsi geçen *“kasten ve organizeli”* ifadesiyle; bir suç örgütünün kasıtlı ve

³Hatta, AİHM AlajosKiss / Macaristan(20 Mayıs 2010) kararında psikiyatrik nedenlerle kısıtlama altında olan kişilerin oy hakkıyla ilgili olarak: *“koruma altına alınan insanların halihazırdaki akli melekelerinden bağımsız olarak oy kullanma hakkından topyekun mahrum bırakılmalarını kabul edemeyeceğini vurgulamıştır.”* https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Free_elections_TUR.pdf Erişim tarihi 3.06.2019

planlı bir şekilde suç işlediği ileri sürülüyorsa, burada da hangi suçun, hangi organizasyon örgüt tarafından işlendiğine dair iddialar varsa bunlar da ifade edilmeliydi.

Dilekçedeki ifadenin dil ve anlatım bozuklukları bir yana; örgütlü bir suç işlendiğine dair imalarda bulunan, ancak ne bir fail ne de somut bir suça işaret etme bütünlüğüne sahip olan bu ifadelerin YSK tarafından ciddiye alınmış olması da ayrıca üzücü ve düşündürücüdür.

3) AKP, İstanbul'daki Dört Seçimden Yalnızca İBBB Seçiminin İptalini Talep Etmiştir

AKP Genel Başkan Yardımcısı Ali İhsan Yavuz, itiraz sürecinde, "Amacımız kişilerin verdiği oylara sahip çıkmaktır. İradesi ne ise kişilerin, o gerçekleşsin" şeklinde bir beyanat vermişti. Oysa itiraz dilekçesinde "kasten ve organize" hata ve usulsüzlükler (s.41) iddiasıyla olağanüstü itiraz ve tam kanunsuzluk itirazı yoluna başvuran AKP, son tahlilde, yalnızca kaybettiği İBBB seçiminin iptalini istemiştir; pusulaları aynı zarfla aynı sandığa atılan İstanbul'a ilişkin diğer seçimlerle ilgili bir itirazda bulunmamıştır. Dilekçenin çeşitli yerlerinde farklı sayılar verilmekle birlikte, sonuçta yaklaşık 300 bin oy pusulasının durumunun şüpheli olduğu ileri sürülmüştür (s.5). Buna karşın, İstanbul geneline yayıldığı, üstelik sehven değil kasten ve organize bir biçimde yapıldığı ileri sürülen usulsüzlükler nedeniyle, yalnızca İBBB seçimlerinin yenilenmesi istenmiştir. Oysa bu iddiaların geçerli olduğu varsayımda; hukuki ve siyasi tutarlılık, yalnızca İBBB seçimlerinin değil ama tüm ilçe belediye başkanlığı, ilçe belediye meclisi üyeliği ve mahalle muhtarlığı seçimlerinin yenilenmesini talep etmeyi gerektirirdi. AKP bunu yapmamış; kendi iddiasına göre, "kasten ve organize" usulsüzlüklerle ve aynı sorunlu sandık kurullarıyla kazanılan toplam 24 ilçe belediyesiyle ilgili olarak herhangi bir itirazda bulunmamıştır. Yapılan itirazın bu "seçmece" niteliği onun delilsizliğiyle birlikte dikkate alındığında, sırf kaybedilmiş bir seçimi hakkaniyete uygun olmayan bir şekilde iptal ettirmeye yönelmiş olan böyle bir itiraz iradesini iyi niyetli görmek mümkün değildir.

4) Başvuru Metni, İlgisiz Verilerle Genişletilmiştir

Başvuru dilekçesinde olağan itirazlarla çözülmüş hususların sunulması, ilgisiz mevzuat hükümlerine ve YSK kararlarına atıflar yapılması, dilekçenin yersiz bir biçimde genişletildiğini göstermektedir. Dilekçeye ek olarak teslim edilen üç bavul evrak da, - ki bunlar içerisinde itirazı destekleyen herhangi bir delil bulunmamaktadır -, halk nezdinde ciddi ve mesnetli bir itiraz yapıldığı izlenimini oluşturmaya yönelmiştir. YSK'nın zaman ve enerjisini siyasi istismarla israf edilmesi, olağanüstü itiraz yolunun amacına aykırıdır.

5) Olağanüstü İtiraz, OHAL'in Etkisini Olağan Döneme Taşımaktadır

KHK'lıların mahalli idare seçimlerinde oy kullanamayacaklarıyla ilgili iddia ve bu çerçevede YSK'ya ek dilekçeyle iletilen KHK'lılar listesi, AKP'nin olağanüstü itiraz başvurusunun iyi niyetli olmadığını göstermektedir. İptal talebine dayanak olacak somut delilleri olmayan AKP, her soyut iddiayı ileri sürmüştür. Oy kullanamayacak kişiler, Anayasa'nın 67. maddesinin 5. fıkrasında ve 298 sayılı Kanun'un 7. maddesinde, yine seçmen olamayacak kişiler de 298 sayılı Kanun'un 8. maddesinde sınırlı şekilde düzenlenmiştir. İlgili düzenlemelerde seçme ve seçilme hakkının kullanılmasına yönelik sınırlama getirilmesinin nedenlerinden biri olarak öngörülen kamu hizmetinden yasaklılık hali, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53. maddesine göre, kasten işlenmiş bir suçtan dolayı alınan hapis cezasına bağlı ve bu cezanın infazı süresince geçerli olan geçici nitelikli bir güvenlik tedbiridir. İlgili düzenlemeler açık şekilde ortada iken, AKP'nin böyle bir girişimde bulunmasının, hukuken hiçbir değeri yoktur.

6) Olmayan Delili Yaratma Saikiyle Kişisel Verilerin Gizliliği İhlal Edilmiştir

Belirtildiği üzere, AKP, başvurusunda 21.782 zihinsel engellinin seçmen listelerinde yer aldığı ve sandıklarda oy kullandığını belirlediğinden bahsetmiştir. Buna göre, *"zihinsel engelli bu kişilerin tamamının tam teşekküllü devlet hastanelerinden raporlu oldukları ve seçme hakkı açısından engelli oldukları tespit edilmiştir"* denilmiştir (s.32). İlgililer hakkında mahkeme kararı olduğu iddia edilmemiş, bu yönde belgeler sunulmamıştır. Bu itibarla, bu soyut iddia, 31 Mart 2019 İBBB seçimi açısından önem taşımamaktadır. Ancak bu iddia, eğer doğru değilse, ilgili kişiler hakkında hakaretamiz bir niteliktedir. Ayrıca raporlu 21.782 zihinsel engelliye ilişkin bu iddia doğruysa, bu durum, Anayasa'nın 20. maddesinde yer alan özel hayatın gizliliği ilkesinin ayrılmaz bir unsuru olarak düzenlenen kişisel verilerin korunmasına ilişkin hükümlerin ihlal edildiğini, özellikle de 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 6. maddesi uyarınca gizli olması gereken sağlık bilgilerine Sağlık Bakanlığı aracılığıyla ulaşılmış olduğu anlamına gelecektir. Toplam 21.782 zihinsel engelliyle ilgili bu iddia da, hak ihlali doğuran hukuka aykırı bir istihbaratla elde edilmiş bir veriye dayanmaktadır. Şu halde başvuru, her halükarda, kötü niyetlidir.

II. Somut Veriler, YSK'nın İBBB Seçimine İlişkin Hukuka Aykırı Kararıyla Görevini Kötüye Kullandığı Yönünde Ciddi Şüphe Yaratmaktadır

YSK'nın, İBBB seçiminin yenilenmesi ve seçimin galibi Ekrem İmamoğlu'nun mazbatasının iptali sürecini hazırlayan kararları (A) ve ortaya çıkan "gerekçeli" kararı (B) açıkça hukuka aykırıdır. Bu hukuksuz kararlar yanında, YSK'nın 22 Mayıs tarihli gerekçeli kararında birçok gerçek dışı ve aldatıcı ögeyi kararına temel almış olması dikkate alındığında (C), YSK'nın görevini kötüye kullandığı yönünde ciddi şüphe yaratmaktadır.

A. İBBB Seçiminin Yenilenmesiyle Mazbatanın İptali Sürecini Hazırlayan Kararlar

YSK'nın İBBB seçiminin iptaliyle yenilenmesi ve mazbatanın iptaline ilişkin olarak verdiği tüm kararlar hukuk dışıdır. AKP'nin delilsiz iddialarıyla ilgili olarak ilçe seçim kurullarından bilgi istenmesine ilişkin olan 23 ve 26 Nisan tarihli ara kararlar, YSK'nın görev alanının dışına çıkarak maddi gerçeği araştırdığını göstermektedir (1). 6 Mayıs tarihli seçim ve mazbata iptaline ilişkin kısa karar, birçok açıdan seçim hukukuna aykırıdır (2). 10 Mayıs tarihli yenilenen seçimlerin usul ve esaslarına ilişkin karar, içerdiği çelişkilerle, İBBB seçiminin iptal sebebi bakımından taşıdığı hukuksuzluğu göstermektedir(3). 22 Mayıs tarihli gerekçeli kararsa, YSK'nın İBBB seçimini iptal kararının hukuki bir dayanağı olmayan haksız bir karar olduğunu teyit etmektedir (4).

1) İlçe Seçim Kurullarından Bilgi İstenmesine İlişkin 23 ve 26 Nisan 2019 Tarihli Ara Kararlar

Başvurunun reddini gerektiren tüm delil noksanlığına rağmen, görevi maddi gerçeği araştırmak olmayan YSK, 23 ve 26 Nisan 2019 tarihli ara kararlarıyla görev alanının dışına çıkmış; AKP'nin, doğrudan reddedilmesi gereken, tahmin ve varsayımlarla bezeli, soyut ve delilsiz iddialarının ilçe seçim kurullarınca araştırılmasına ve ilgili sonuçların kendisine gönderilmesine karar vermiştir. YSK, böylece, mevzuatla ve içtihat geçmişiyle çelişki içerisine düşmüştür. YSK'nın ara kararlarında, kanunun açık hükmüne rağmen itirazcının mesnetsiz iddialarının soruşturulmasını hangi gerekçeyle istediğini ortaya koyan bir açıklama yoktur.

2) İBBB Seçiminin ve Mazbatasının İptaline İlişkin 6 Mayıs 2019 Tarihli Kısa Karar

AKP'nin buraya kadar anlatılan iyi niyetten yoksun tüm girişimlerinin YSK tarafından itiraz hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi gerekirdi. Ne var ki, AKP başvurusunu daha en başta olağanüstü itiraza ilişkin süre koşuluna uymayan, delilsiz, kötü niyetli bir başvuru oluşturduğu sebepleriyle kanunun gerektirdiği şekilde reddetmemiş olan YSK, 6 Mayıs tarih ve 2019/4219 sayılı kararıyla, İBBB seçiminin iptaliyle yenilenmesine ve İBBB mazbatasının iptaline oyçokluğuyla

karar vermiştir. Yüksek Seçim Kurulunun bu kararında hukuki açıdan **dört büyük kusur** göze çarpmaktadır: YSK içtihat pratiği açısından sıra dışı şekilde "kısa karar" olarak sunulan karar, Anayasa'nın 141. Maddesinin açık hükmüne rağmen, seçim iptalinin gerekçesini somut olarak göstermemiştir (a). Ayrıca, bizatihi sandık kurullarının kanunsuz teşekkülünü seçim iptal sebebi olarak görmesi nedeniyle, Kurul'un önceki içtihatları ile örtüşmemektedir(b). Öte yandan, karar, hukuki temeli olmayan şekilde İBBB mazbatasının iptaline hükmetmiştir (c). Son olarak, İBBB seçiminin iptaline yol açan iptal sebebi uyarınca iptal edilmesi gereken, İstanbul'a ilişkin 31 Mart tarihli diğer üç seçimi iptal etmemiştir (d).

a) İBBB Seçimini İptal Kararı Somut Gerekçe İçermemektedir

Anayasa'nın 141. maddesinin 3. fıkrasına göre; "*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır*". Yine Anayasa'nın 11. maddesinin ilk fıkrasına göre; "*Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır*". Şu halde, YSK'nın İBBB seçiminin iptaliyle yenilenmesine ilişkin kararının, Anayasa'nın amir hükümleri uyarınca gerekçeli olarak kaleme alınmış olması zorunludur.

Oysa YSK, 6 Mayıs tarihinde, "*Söz konusu gerekçeli karar bilahare gönderilecektir*" açıklamasıyla, yalnızca bir "kısa karar" kaleme almıştır. Kararında, gerekçe öncülü olarak kabul edilebilecek esasa ilişkin yegane kısım şöyledir : "*a) Bir kısım sandık kurullarının, ilçe seçim kurullarınca kanuna aykırı oluşturulması ve bu hususun da seçim sonucuna müessir olması nedeniyle ...*".

YSK'nın bu ifadesi, kararın gerekçesiz olduğu anlamına gelir;zira, sandık kurullarının ilçe seçim kurullarınca kanuna aykırı oluşturulması hususunun seçim sonucuna nasıl müessir olduğu ortaya konulamamıştır. Kararın gerekçeli olabilmesi için, şu iki hususu açıklığa kavuşturmuş olması gerekirdi:

- Hangi sandık kurullarının kanuna aykırı oluşturulduğu ve bunların sayısı,
- Bu şekilde oluşmuş sandık kurullarında ortaya çıkan sandık sonuçlarının seçim sonucuna nasıl müessir olduğu.

Oysa karar, bu şartları yerine getirmemektedir. YSK'nın yerleşik içtihatlarına göre, **sandık kurullarının kanuna aykırı şekilde oluşturulması, seçimin iptali için yeterli değildir**. 298 sayılı Kanun'un 130. maddesi, "*seçimin neticesine müessir olaylar ve haller*" koşulunu getirmiştir. Kısa kararda kullanılan "*seçim sonucuna müessir olması*" ifadesi gerekçe değildir, olağanüstü itirazın bu kanuni şartının tekrarıdır. Kanuni şartın karar metninde tekrar edilmesinin yargı kararında gerekçe şartını yerine getirmediği, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarında da ifade edilmektedir. Öte yandan, 31 Mart tarihli seçimlerdeki oy verme sürecinde ve sonrasında, kamu görevlisi

olmayan sandık başkan ve üyelerinin işlem ve eylemleriyle ilgili olarak *AKP'li sandık kurulu üyeleri ve müşahitleri tarafından herhangi bir itirazda bulunulmamış, bu konuda hiçbir uyuşmazlık doğmamıştır*. Şu halde, YSK'nın iptal sebebi olarak sandık kurullarının kanuna aykırı oluşturulmasına yaptığı soyut atfa hukuken bir anlam vermek mümkün değildir.

Belirtmek gerekir ki, gerekçeli karardan önce bir kısa karar verme usulüne zaman zaman YSK dışı yargı pratiğinde rastlansa da; İBBB seçiminin iptaliyle yenilenmesi ve seçilmiş Başkan Ekrem İmamoğlu'nun mazbatasının iptali gibi Türkiye açısından yaşamsal önemde bir konuda böyle bir usule başvurulmuş olması, yerinde olmadığı gibi Anayasa'ya da aykırıdır. Bizzat partili Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, geçmişte "*İstanbul'u kaybeden Türkiye'yi kaybeder*" demek suretiyle, İBBB seçiminin ülkenin genel siyaseti açısından taşıdığı temel önemin altını çizmişti. Üstelik İBBB, iptal edilen seçime kadar 25 yıl boyunca aynı parti tarafından yönetilmiştir. Söz konusu parti olan AKP, yine 17 yıldır iktidardadır. Seçim YSK tarafından iptal edilmeseydi, İBBB el değiştirecekti ve ülke siyasetinde yeni bir sayfa açılmış olacaktı. Hal böyleyken; bu kadar önemli bir konuda, 58 yıllık içtihat birikimine ve sadece 16 ve 22 gün önce aynı üyelerle oybirliğiyle alınan iki kararla çelişkili bir iptal nedeniyle verilen ve seçim hukuku müktesebatı kazanımları açısından anlaşılabilir olmayan bu Anayasaya aykırı ve hukuk dışı iptal kararının gerekçesiz kısa karar şablonunda açıklanması, kamuoyunda derin bir şaibe izlenimine yaratmanın da ötesinde, yargı görevinin kötüye kullanıldığı şüphesini uyandırmaktadır

Ayrıca belirtmelidir ki; kararın YSK tarafından "kısa karar" olarak nitelenmesi, onu anayasal gerekçeli karar açıklama yükümlülüğünden bağımsız kılacak yargısal bir gerekçe olarak anlaşılabilir. Veleve ki belirli durumlarda önden bir kısa kararın verilebilmesi, Anayasa'nın 141. maddesine rağmen hoş görülebilsin; her halükarda, somut gerekçenin bu tür bir kararda da ana hatlarıyla yer alması gerekir. Kararın kısa olması, gerekçenin anlaşılır bir kapsamda ifade edilmesi yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz. Öyle ki; hukukta kararın gerekçeyi izlemesi asıldır ve tersi mümkün değildir.

YSK'nın 6 Mayıs tarihli kararıyla bu **gerekçe-karar sıralamasını tersine çevirmesi**, şu hususlarla beraber dikkate alındığında, daha iyi okunabilecektir. AKP'nin 44 sayfalık olağanüstü itiraz başvurusu hukuki dayanaktan yoksundu ve 298 sayılı Kanun'un 112. maddesindeki delil ve gerekçe şartını karşılamıyordu. Buna rağmen YSK, 23 ve 26 Nisan 2019 tarihli ara kararlarıyla, önceki içtihatlarını görmezden gelerek, bu olağanüstü itiraz dilekçesinde öne sürülen mesnetsiz iddiaların ilçe seçim kurullarınca araştırılmasına karar vermişti; ihtilafli sandık kurullarının işlemleriyle ilgili hiçbir somut usulsüzlük bilgisi, delili ya da AKP'li sandık kurulu üyeleri ve müşahitleri kaynaklı itirazlar olmamıştı. Öte yandan, İstanbul'a ilişkin olağanüstü itiraz görüşülürken, 26 Nisan tarihinde, AKP'li Balıkesir Büyükşehir Belediye Başkanı ve iki

AKP milletvekilini de içeren bir heyet YSK Başkanı'nı ziyaret etmiştir. 6 Mayıs kararı, İyi Parti'nin, Bursa İli Mustafa Kemalpaşa İlçesiyle ilgili olarak sandık kurulu başkanlarıyla ilgili tam kanunsuzluk itirazını 20 Nisan 2019 gibi çok yakın bir tarihte oybirliğiyle reddederken belirttiği gerekçeye ve benzeri eski içtihatlarıyla açık bir şekilde çelişen bir karar olmuştur. Tüm bu hususlar birlikte dikkate alındığında; YSK'nın, 6 Mayıs tarihli kararını, var olan bir hukuki gerekçeye istinaden değil de, siyasi bir mülahazayla aldığı ve gerekçesiz kısa kararı aracılığıyla da, var olmayan **hayali hukuki gerekçeyi** tasarlayıp yaratmak için zaman kazanmaya çalışmış olduğu yönünde ciddi şüphe oluşmaktadır.

b) Sandık Kurullarının Kanunsuz Teşekkülünün Seçim İptal Sebebi Olarak Gösterilmesi, YSK'nın Kendi İchtihatlarına Açıkça Aykırıdır

YSK'nın yerleşik içtihatlarına göre, sandık kurullarının teşekkülüyle ilgili kanuna aykırı durumlar, kendi başına seçim iptal sebebi oluşturmazlar. Gerçekten de YSK, geçmişteki birçok kararında, kesinleşmiş sandık kurullarının oluşumuna ilişkin hususların, seçimden sonra bir iptal sebebi olarak itiraz yoluyla ileri sürülemeyeceğine hükmetmiştir. Sandık kurullarının kurulmalarına ilişkin kanuna aykırılıklar, ancak ve ancak seçimin sonucunu nasıl ve ne şekilde etkiledikleri açık seçik olarak ve delilleriyle gösterilmesi halinde seçim iptal ve yenilenmesi açısından dikkate alınabilirler (YSKK, karar no: 1346, 30 Mart 1964; YSKK, karar no: 1516, 8 Ekim 1964; YSKK, karar no: 235, 1972).

YSK'nın bu yaklaşımı, 6 Mayıs tarihli İBBB kararının hemen öncesine kadar geçerliliğini korumuştur. İyi Parti, AKP adayınca kazanılan Mustafa Kemalpaşa İlçesiyle ilgili olarak, 18 Nisan 2019 tarihinde, görevli olan sandık kurulu başkanlarının belediyede çalışan müdür ve müdür yardımcılardan olduğu ve bu durumun tam kanunsuzluk hali oluşturduğu yönünde bir itiraz yapmıştı. YSK, İstanbul BBB kararından sadece 16 gün önce, 20 Nisan 2019 tarihinde, oybirliğiyle, "*Sandık kurullarının teşkiline ilişkin itirazların Yüksek Seçim Kurulunun 13/12/2018 tarih ve 2018/1105 sayılı kararı ile kabul edilen Seçim Takvimine göre 2 Mart 2019 tarihinde kesin olarak karara bağlanması nedeniyle tam kanunsuzluk iddiasına ilişkin talebin reddine*" karar vermiştir. Keza, 14 Nisan tarih ve 2760 sayılı kararıyla da, "*Tam kanunsuzluk nedeniyle itirazın kabulüyle, sandık kurulunda üye olarak görev yapan aza adaylarının seçim sonuçlarına ne şekilde etki ettiklerine dair somut tespit bulunmadığından*", İl Seçim Kurulu'nun Karavelet Mahallesi Muhtarlık ve İhtiyar Heyeti Seçiminin iptaline ve seçimin tekrarlanmasına ilişkin kararının kaldırılmasına oybirliğiyle karar vermiştir.

31 Mart 2019 İBBB seçimindeki ihtilafli sandık kurullarının işlemleriyle ilgili hiçbir somut usulsüzlük ya da yolsuzluk iddia ve itirazı bulunmamaktadır. Kısa karar da zaten bu tür bir tespit içermemektedir. YSK'nın, 6 Mayıs tarihli kısa kararında

sandık kurullarının teşekkülüyle seçim sonucuna müessir olma durumu arasında kurduğu soyut illiyet bağı ve böylece sandık kurullarının oluşumundaki kanunsuzluğu iptal sebebi gibi sunması, Kurul'un 58 yıllık içtihat birikimini yok saymış; bunun da ötesinde, karardan yalnızca 16 ve 22 gün önce aynı üyelerle oybirliğiyle alınan iki kararla da açık şekilde çelişmiştir. Buradaki olgunun, yargısal içtihatların zaman içerisinde toplumsal değişime koşut şekilde ve gerekçeli olarak değişmesiyle ilgili bir hukuk dinamiğinin sonucu olmadığı açıktır. YSK'nın yedi üyesi, tarafsızlık yükümlülüklerini ihlal ederek, kullandıkları oyları itirazcının kim olduğuna bağlı olarak birkaç hafta içinde birbirine zıt yönde şekillendirmişler, mevzuatı ve kendi içtihatlarını görmezden gelmişler, kendilerine tevdi edilen yargı fonksiyonunu bir siyasi partinin bekasını sağlamak için kötüye kullanmışlardır. Hukuken geçersiz böyle bir iptal sebebine dayanan 6 Mayıs kararı, Türkiye'yi vahim bir oldubittiyile yeni bir seçim sürecine sokmuş durumdadır.

c) İBBB Mazbatasının İptali Ardından İçişleri Bakanının İstanbul Valisini İBB Başkan Vekili Olarak Görevlendirmesinin Hukuki Dayanağı Yoktur

6 Mayıs tarihli kısa kararında İBBB mazbatasının iptaline de karar veren YSK, bu kararı hangi yasal yetkiye dayanarak verdiğini belirtmemiştir. Oysa 2972 sayılı Kanun'un seçimlerin ve tutanağın iptalini düzenleyen 25. maddesinin 2. fıkrasına göre; *"Bir seçim çevresinde yapılan seçimin, seçim işlemleri sebebiyle iptaline karar verildiği takdirde, o seçim çevresinde yeniden seçim yapılır. İl seçim kurulu, seçimin iptaline dair kararı ilan ettiği gibi kararın kesinleşmesini müteakip o çevrede seçimin yapılacağını da derhal ilan eder"*.

Ne bu fıkrada ne de bu kanunun diğer hükümlerinde, seçim işlemleri sebebiyle verilen iptal kararıyla birlikte seçilen kişinin tutanağının iptal edileceğine ilişkin bir düzenleme bulunmaktadır.

Seçim hukukunda seçilen kişinin tutanağının iptali, ancak seçilme yeterliliğinin kaybedilmesi durumunda mümkündür. Seçimin seçim işlemleri sebebiyle iptali halinde, seçilen kişinin yenileme seçimi yapılana kadar cari görevlerini sürdürmesini engelleyen ne bir kanuni düzenleme ne de YSK kararı bulunmaktadır. Yüksek Seçim Kurulu'nun, seçim iptaline ve seçimin yeniden yapılmasına karar vermekle beraber, mazbata iptali öngörmeyen 1989/621 sayılı kararı, bu hususu oldukça açık şekilde ortaya koymaktadır. Yine 21 Nisan 2014 ve 1886 sayılı Yalova İli Belediye Başkanlığı seçiminin iptaliyle yenilenmesine ilişkin karar da, mazbata iptaline hükmetmemiştir.

Keza 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 44. maddesi belediye başkanlığının sona ermesi hallerini sınırlı sayıda olarak (*numerusclausus*) belirlemiştir. Buna göre, belediye başkanlığı sıfatının sona ermesi, ölüm ve istifa dışında ancak şu dört halde

mümkündür: Belediye başkanının; a) Mazeretsiz ve kesintisiz olarak yirmi günden fazla görevini terk etmesi ve bu durumun mahallin mülkî idare amiri tarafından belirlenmesi, b) Seçilme yeterliğini kaybetmesi, c) Görevini sürdürmesine engel bir hastalık veya engellilik durumunun yetkili sağlık kuruluşu raporuyla belgelenmesi, d) Meclisin feshine neden olan eylem ve işlemlere katılmasıdır. Bu haller dahi doğrudan etki doğurmamakta, bunlardan birinin meydana gelmesi durumunda, başkanlık sıfatı, İçişleri Bakanlığı'nın başvurusu üzerine Danıştay kararıyla sona erebilmektedir.

Ne Ekrem İmamoğlu'nun mazbatasının iptalinde bu haller mevcuttur ne de YSK tarafından alınan seçimlerin yenilenmesi kararı, seçilme yeterliliğinin seçimden önce bulunmaması haline dayanmaktadır. Olağanüstü itiraz usulünü ilgili mevzuatta ayrıntılı olarak düzenleyen kanun koyucu, eğer isteseydi, seçim iptali ve yenilemesi kararı alma yetkisini verdiği YSK'ya, tutanak iptaline ilişkin olarak da sarıh şekilde yetki verirdi. Böyle bir kanuni dayanak olmadığına göre, 1 Nisan 2019 günü İBB başkanlığına seçilen ve 17 Nisan 2019 günü mazbatasını alan Ekrem İmamoğlu'nun 23 Haziran seçimlerine kadar görevine devam etmesinin önünde hukuken bir engel bulunmaktaydı. 6 Mayıs tarihli kararında İBBB seçiminin iptalinden yola çıkıp, önceki içtihatlarındaki yaklaşıma aykırı şekilde Ekrem İmamoğlu'nun tutanak iptaline varan YSK, bu açıdan da, tarafsızlığını şüpheye düşürmüştür. "*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli yazıldığından*" (Anayasa, m.141/3), kısa kararda yer alan **mazbata iptaline ilişkin hüküm, anayasal açıdan doğmamış demektir.**

Bunun dışında, bir an için seçimlerin yenilenmesi sonucunda belediye başkanlığı görevinde 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 45. maddesi anlamında bir boşalma olduğu düşünülse dahi; bu halde de yeni başkanın, aynı madde hükmüne göre **belediye meclisi tarafından yapılacak seçimle belirlenmesi gerekirdi.**

Anılan kanunun 46. maddesinde ifade edilen, İçişleri Bakanlığı tarafından belediye başkanı görevlendirilmesi uygulamasıysa, sadece herhangi bir boşalmanın gerçekleşmesi ve Meclisin de seçimle yeni bir başkan belirleyememesi durumuna özel olarak getirilmiş bir düzenlemedir. Bu düzenlemenin uygulanma alanı bu kapsamla sınırlıdır ve keyfi olarak genişletilmesi mümkün değildir. Bu itibarla, İçişleri Bakanlığı'nın, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 46. maddesine dayanarak, İstanbul Valisini İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Vekili olarak görevlendirmesi, kanuni dayanağı olmayan, hukuka aykırı bir tasarruftur. Öte yandan, hukuka aykırı biçimde Başkan Vekili olarak atanan Vali esas itibariyle yetkisiz olduğu için, bu sıfatla bu dönemde yaptığı **işlemler de en başta yetki unsuru bakımından sakattır.**

d) İBBB Seçimini İptal Eden YSK'nın, İstanbul İlçe Belediye Başkanlığı ve İlçe Belediye Meclisi Seçimlerini İptal Etmemiş Olması Hukuka Aykırıdır

Siyasi partilerin tutarsızlıkları ve iyi niyet eksiklikleri temelde siyasi bir sorun olmakla birlikte; hukuku uygulamakla yükümlü YSK'nın tarafsızlık ve hukuki güvenlik anayasal ilkelerinden ayrılmak gibi bir imkânı yoktur. Ne var ki; 6 Mayıs tarihli kararda seçim sonucuna müessir olarak kabul edilen durumun, İstanbul'da 31 Mart'ta yapılan dört seçime ilişkin ortak bir koşul oluşturmasına rağmen yalnızca İBBB seçiminin iptali açısından dikkate alınması, YSK'nın objektifliğine ve tarafsızlığına gölge düşürmüştür.

Her ne kadar, AKP, olağanüstü itirazının konusunu salt kaybettiği İBBB seçimiyle sınırlamış olsa da, YSK'nın bu itiraz konusuyla bağlı olması söz konusu olamaz. Anayasa'nın 79. maddesine ve Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun'un 6. maddesine göre, "*seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikâyet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama*" görevi, YSK'nındır. Madde, **yolsuzluk** konusuyla, şikâyet ve itirazları inceleme görevlerini ayırmaktadır. Şu halde, şikâyet ve itirazlarla iletilen konular dışında da, YSK'nın, tespit ettiği geniş anlamdaki **yolsuzluklarla ilgili olarak re'sen harekete geçme yetkisi** vardır. Bu durum, olağanüstü itirazla YSK'nın önüne gelen bir iptal sebebinin organik şekilde bağlı ve müessir olduğu başka seçimlerin iptali konusunda re'sen karar verebilme yetkisi konusunda özellikle böyledir. Şöyle ki; seçimde adalet ve seçim hukukunun tutarlılığı, yurttaşların seçimlere olan güveni ve mahalli idarelerin beş yıl boyunca usulsüz seçimlerle seçilen kişilerce yönetilmemesindeki kamu yararı, YSK'nın anayasal yetkisini, sandık kurullarının oluşumundaki kanuna aykırılıklar sebebiyle sonucu etkilenen bir büyükşehir belediye başkanlığı seçimini iptal ettiği durumda, aynı sorunlu sandık kurulları gözetiminde yapılan ve itiraz konusu olmayan diğer seçimlerin de iptaline re'sen hükmedecek şekilde kullanmasını gerektirir. Esasen YSK'ya göre de; "*Seçimin tümünün sonucunda, bu sonucu iyice şüphe altında bırakacak nitelikte etki yapacak olayların tespiti sonunda, itirazcının istemiyle bağlı kalınmayarak, seçimin iptaline hükmolunması gerekir*" (YSKK, 11 Aralık 1963, karar no: 883).

Oysa YSK, 6 Mayıs tarihli kararında, sandık kurullarıyla ilgili usulsüzlükler sebebiyle İBBB Başkanlığı seçimini iptal etmekte yetinmiş, İstanbul'a ilişkin diğer üç seçim konusunda aynı yönde re'sen karar vermemiştir. Nasıl olup da, kanuna aykırı teşekkül etmiş aynı sandık kurulları, aynı zarfla aynı sandığa atılan pusulalardan İBBB ile ilgili olanlara ilişkin sonuca müessir olmuş, diğer seçimlerin ve bu arada AKP'nin çoğunluğunu kazandığı İstanbul ilçe belediye başkanlıklarıyla ilgili pusulalara müessir olmamıştır? *Eğer 6 Mayıs kararı hukuken yanlışsa, YSK hukuku ayaklar altına alarak İBBB seçimindeki seçmen iradesini yok saymıştır; eğer 6 Mayıs kararı hukuken doğruysa, YSK hukuku ayaklar altına alarak İstanbul'da 31 Mart tarihinde yapılan diğer*

üç seçimdeki seçmen iradelerini yok saymıştır. Kısacası, YSK, 6 Mayıs kararıyla kurumsal saygınlığını olumsuz yönde etkileyecek bir karar vermiştir.

3) Yenilenen Seçimlerin Usul ve Esaslarına İlişkin 10 Mayıs 2019 Tarihli Karar

Gerekçesi yazılmamış olduğu için 6 Mayıs tarihli "kısa karar" anayasal açıdan henüz geçerlilik kazanmamış durumdayken, YSK, büyük önem arz eden gerekçeli kararı çıkarmaya öncelik vermek yerine, seçim takvimini belirlemeye yönelik bir karar vermiştir. Oysa İBBB seçiminin iptali bağlamında, demokrasi, hukuk devleti ve seçme ve seçilme hakları açısından ivedi önem taşıyan husus, tekrarlanacak seçimin hemen yapılması değil, seçimin hangi gerekçeyle iptal edilip yenilendiğinin ortaya konulması, kararın hukuk meşruiyetinin gösterilmesidir.

YSK'nın 10 Mayıs 2019 tarihli ve 4379 sayılı yenilenen seçimlerin usul ve esaslarına ilişkin kararı, seçim iptalinin ilişkin gerekçesi konusunda bir çelişkiler yumağı oluşturmaktadır. 6 Mayıs tarihli İBBB seçiminin iptali ve yenilenmesine ilişkin kısa kararından yalnızca dört gün sonra verdiği kararında, YSK, öncelikle kısa kararında belirtilen iptal sebebini inkâr etmiştir. YSK, 10 Mayıs tarihli kararda, *"yapılmış olan bir seçimin, sadece oy verme ve sonrasında ilişkin bazı işlemler nedeniyle iptal edilmiş ve sonuçlanmamış olması karşısında, seçimin yeniden yapılmasına karar verilmesi durumunda iptal edilen seçime bağlı olarak yapılan veya yerine getirilen tüm işlemlerin yapılacak olan seçimde tekrarlanmasına gerek bulunmamaktadır"* ifadesini kullanmıştır. Şu halde, İBBB seçimi, sandık kurullarının kesinleşmesinden sonraki devrede, oy verme esnasında ve sonrasında gerçekleşen işlemler sebebiyle iptal edilmiştir. Oysa kısa kararda, seçim öncesi kesinleşen sandık kurullarının teşekkülü işlemi, iptal sebebi olarak sunulmuştur. YSK, **10 Mayıs tarihli kararıyla, 6 Mayıs tarihli kısa kararında ifade edilen iptal sebebinden başka bir sebeple seçim iptaline karar verilmiş olduğunu belirtmek suretiyle, o kararla çelişmiştir.** Öte yandan, YSK, 10 Mayıs tarihli kararının bizzat içinde de çelişki bulunmaktadır. Şöyle ki, seçimin sadece oy verme ve sonrasında ilişkin bazı işlemler nedeniyle iptal edilmiş olduğunun vurgulandığı ve iptal edilen seçime bağlı olarak yapılan veya yerine getirilen tüm işlemlerin yapılacak olan yeni seçimde tekrarlanmasına gerek bulunmadığının belirtildiği paragrafı izleyen paragrafta, sandık kurullarının 23 Haziran seçimi için yeniden kanuna uygun olarak oluşturulmasının gerektiğini belirtilmiştir. Bu son nokta, 6 Mayıs tarihli karardaki iptal sebebine uygun gözükmeyle beraber, 10 Mayıs kararındaki seçimin sadece oy verme ve sonrasında ilişkin bazı işlemler nedeniyle iptal edilmiş olmasıyla çelişmektedir. Zira seçim sadece oy verme ve sonrasında ilişkin işlemler sebebiyle iptal edilmiş idiyse, oy verme öncesi seçim takvimine göre kesinleşmiş sandık kurullarının kanuna uygun olarak yeniden oluşturulması gerekmezdi.

Özetle; **YSK'nın 6 Mayıs tarihli kararı, 20 Nisan tarihli Mustafa Kemalpaşa kararında reddedilen iptal sebebine dayanmak suretiyle bu kararla çelişmiştir; 10 Mayıs tarihli kararıysa, 6 Mayıs tarihli kararında kullanılan iptal sebebini inkâr ederek bu kararla çelişmiştir.** Ancak aynı karar, devamında, iptal sebebi açısından kendi içerisinde de çelişkilidir.

B. 22 Mayıs 2019 Tarihli "Gerekçeli" Karar

Yüksek Seçim Kurulu, İBBB seçiminin iptaliyle yenilenmesine ilişkin 4219 sayılı gerekçeli kararını 22 Mayıs 2019 tarihinde, yani kısa karardan 16 gün sonra açıklayabilmiştir. Kararda 200 ile 211. sayfalar arasında yer alan "Değerlendirme" kısmında gerekçe olarak aktarılan hususlar, seçim iptali kararını seçim hukuku müktesebatı bakımından meşru kılacak, hukuken geçerli bir mahiyet taşımamaktadır. Karar, yargı mercilerinin gerekçeli karar vermelerine ilişkin anayasal yükümlülüğü açık şekilde ihlal etmiştir (1).İptal sebebi olarak gösterilen noktalar, seçim iptali kararının seçim mevzuatına ve seçim hukuku ilkelerine aykırı bir gerekçeyle verilmiş olduğunu ortaya koymuştur (2). Son olarak, karar, seçim hukuku müktesebatını yok saymıştır (3).

1) Karar, Gerekçeli Karar Yükümlülüğünü İhlal Etmiştir

6 Mayıs tarihli kısa karardaki iptal gerekçesinin 22 Mayıs tarihli gerekçeli kararda genişletilmesi, anayasal gerekçeli karar yükümlülüğünün ihlalidir (a). Gerekçeli kararda seçimin iptaliyle yenilenmesine karar veren YSK'nın, Ekrem İmamoğlu'nun mazbatasını hangi hukuki dayanakla iptal ettiğini belirtilmemiştir (b).

a) Gerekçeli Kararla Kısa Karardaki Gerekçe Genişletilmiştir

YSK, 6 Mayıs tarihli "kısa kararı"nda, yalnızca bir kısım sandık kurullarının ilçe seçim kurulları tarafından kanuna aykırı oluşturulması hususuna ve bu noktanın da seçim sonucuna müessir olmasına atıf yapmıştı. Oysa 22 Mayıs tarihli gerekçeli kararında, sandık kurulu başkanlarının kamu görevlisi olmaması dışında, kısa kararda yer almayan iki husus daha gerekçe unsuru olarak sayılmıştır. Bunlar; oy sayım döküm cetvelleriyle ilgili usulsüzlükler ve oy kullanma hakkı olmayan 706 kişinin oy kullanmış olmasıdır. YSK'nın kısa ve gerekçeli kararlarında farklı gerekçeler kullanması, Anayasa'nın 141. maddesinin 3. fıkrasına aykırıdır. Şöyle ki; Anayasa'nın anılan hükmü çerçevesinde esasen ilkesel olarak da itiraz edilebilir olan kısa karar uygulaması bir an için kabul edilse dahi, bu, ancak ve ancak daha sonra yayınlanacak gerekçeli kararın kısa kararda ana hatlarıyla anılan aynı gerekçeye dayanması halinde mümkün görülebilir. Oysa YSK, 6 Mayıs tarihli kararın ardından tam 16 gün sonra yayınladığı gerekçeli kararda, iptal açısından yeni nedenleri dikkate almıştır.

İki muhalif üyenin karşı oyları, çoğunluğu oluşturan yedi üyenin, kısa kararda işaret edilen iptal gerekçesini, kısa karar tarihinden sonra genişlettiklerini

göstermektedir. Muhalif üye Yunus Aykın'a göre, "Kısa karar hüküm niteliğinde olup, gerekçeli kararın hükümle uyumlu olması gerekir. Gerekçeli karar, açıklanan hükmün gerekçelerinin gösterilmesinden ibaret olup, gerekçeli kararda hükmün dayandığı sebepten farklı sebeplere dayanılması, ilan edilen hükmün hem muhalif kalan üyeler hem de ilgililer tarafından denetlenmesini zorlaştırır". Yine muhalif üye Cengiz Topaktaş da, karşı oyunda, gerekçeli kararda anılan sayım döküm cetvelleriyle tutanaklardaki usulsüzlükler hususunun, Kurul'un müzakereleri sırasında bir iptal sebebi olarak belirlenmemiş olduğunu, kısa kararda da seçim iptal sebebi olarak yazılmamış bulunduğunu belirtmiştir.

Müzakerelerde esas alınmamış yeni iptal sebeplerinin sonradan gerekçeli karara eklenmesi, çoğunluk yargıçlarının aldıkları kararın hukukiliğini bir kere daha şaibeli hale getirmiştir. Üstelik, gerekçeli karara sonradan eklenen oy sayım döküm cetveli konusu, bir tesadüf eseri olmak gerekir ki itirazcı AKP'nin kısa kararın çıktığı 6 Mayıs tarihinden hemen sonra çıkardığı ve seçimin neden iptal edildiğine ilişkin propaganda amacına yönelik kitapçığında yer alan iptal sebebi ile örtüşmesi vahim bir tesadüftür.

Kısa kararla gerekçeli karar arasındaki iptal sebeplerine, bir başka deyişle gerekçeye ilişkin farklılığın, Anayasa'nın 141. maddesinin 3. fıkrasına aykırı olduğu belirtilmelidir. Şu halde, doğru gerekçeyi göstermemiş 6 Mayıs tarihli kısa kararın hukuki sonuç doğurması mümkün değildir ve 6 Mayıs ile 22 Mayıs arasında, başta mazbata iptali olmak üzere, bu karara istinaden yapılmış tüm işlemler geçersiz sayılmak gerekmektedir.

b) Kararda Ekrem İmamoğlu'nun İBBB Mazbatasının İptalinin Gerekçesi Bulunmamaktadır

Yukarıda da ifade edildiği üzere, seçimin iptaliyle yenilenmesi kararının verilmesi, otomatik olarak mazbatanın iptali sonucunu doğurmaz. Mevzuatta böyle bir kural bulunmadığı gibi, seçim iptaline hükmeden YSK kararlarında da, 6 Mayıs tarihli kısa karara kadar mazbata iptaline rastlanmamaktaydı. Oysa 6 Mayıs tarihli kısa kararla seçimi iptal eden YSK, Ekrem İmamoğlu'nun mazbatasını da iptal etmiştir. YSK, mazbata iptal kararının hukuki dayanağına dair bir açıklamada bulunmamıştır. 22 Mayıs tarihli gerekçeli karar, mazbata iptali açısından Anayasa'nın 146. maddesinin 3. fıkrasındaki gerekçe şartını karşılamamaktadır. YSK'nın 11 üyesinin de bu kadar önemli bir konuda herhangi bir hukuki dayanak göstermemesi, kamuoyunda kararın keyfi bir nitelik taşıdığı yönünde ciddi şüphe oluşturmaktadır.

2) Seçim ve Mazbata İptalini Haklılaştıran Geçerli Sebepler Gösterilmemiştir

2019/4219 sayılı kararda iptal sebebi olarak ifade edilen hususlar teker teker incelendiğinde, kararda seçim ve mazbata iptaline ilişkin herhangi bir geçerli sebep bulunmadığı ortaya çıkmaktadır. Deyim yerindeyse 2019/4219 sayılı gerekçeli kararın aslında bir gerekçesi yoktur. Bu çerçevede, asıl iptal sebebi olarak öne sürülen sandık kurulu başkanlarının kamu görevlisi olmaması hususunun, İBBB seçiminin iptali için yeterli bir sebep oluşturmadığına işaret etmek gerekir (a). Kararda anılan diğer sebep olan oy sayım döküm cetvelleriyle ilgili eksiklikler, seçim sonucuna müessir bir durum yaratmamıştır (b). Yine oy kullanma hakkı olmamasına karşın oy kullandığı tespit edilen 706 kişi hususu, ne tek başına ne de öncesinde zikredilen iki sebeple birlikte dikkate alındığında, seçim sonucuna müessir bir sebep olarak addedilebilir (c).

a) Sandık Kurulu Başkanlarının Kamu Görevlisi Olmaması, Geçerli Bir İptal Sebebi Değildir

Yukarıda da ifade edildiği üzere, sandık kurullarının kanunsuz oluşumunun bir seçim iptal sebebi olmadığı, YSK'nın yerleşik içtihatları uyarınca açıktır (bkz. dört yargıcın karşı oylarındaki referanslar). YSK, sandık kurullarının teşekküllerine ilişkin çeşitli kanunsuzluk durumlarında, her zaman için söz konusu durumun seçim sonucuna fiilen müessir olup olmadığını, seçmen iradesini somut olarak sakatlayıp sakatlamadığını ayrıca araştırmıştır.

Buna karşın, **22 Mayıs tarihli kararında, YSK, ilk defa olarak, bu yerleşik içtihadından ayrılmıştır.** Gerçekten de, İBBB seçimlerindeki 754 sandıkta sandık kurulu başkanlarının kanuna aykırı şekilde kamu görevlisi olmayan kişilerden seçilmiş olmalarını dikkate alan YSK, bu şekilde oluşmuş kurulların yaptıkları işlemlere itibar edilemeyeceğine istinaden, bu durumu seçim sonucuna müessir bulmak suretiyle, seçimin iptaline karar vermiştir.

Öncelikle, YSK, yerleşik içtihadıyla örtüşmeyen böyle bir iptal sebebine gerekçe yaratabilmek için, olağanüstü itirazın kabulü bakımından kilit noktada olan **müessir olma kavramını, seçim hukuku bünyesinde ait olduğu somut düzlemde alıp, soyut bir düzleme taşımaya kalkmıştır.** Gerçekten de, ilgili sandık kurulu başkanlarının işlemleriyle ilgili hiçbir somut itiraz ya da sonuca etkili usulsüzlük olmadığından, YSK, somut delil ölçütünü terk ederek sandık kurulu başkanlarının görev ve yetkileri itibarıyla, *"oy verme düzeninin sağlanması, oy verme işlemleri, seçim sonucunun belirlenmesi gibi seçim sonucuna müessir işlemleri yaptıkları görülmektedir"* demiştir. Burada sandık başkanına dair dile getirilen bu ifade, iptale ilişkin akıl yürütmenin başlangıç noktasını oluşturduğu için yakından incelenmelidir. YSK'nın sandık kurulu başkanına dair ileri sürdüğü bu görüş iki açıdan kabul edilemez

mahiyettedir. Öncelikle, YSK burada, olağanüstü itiraz üzerine seçimin iptali için kanuni şart olan ve varlığı olayın özgül koşullarında değerlendirilmek gereken "müessir olma" halini, sandık kurulu başkanlarının görev alanlarını niteleyen soyut bir özellik olarak anmıştır. Oysa seçimle ilgili fiili ve somut sonuçlara atıf yapan "**seçimin neticesine müessir olaylar ve haller**" kavramını **seçim görevlilerinin yetki kapsamlarını nitelemek üzere kullanmak, 298 sayılı Kanun'un 130. maddesinin 3. fıkrasındaki kanuni şartı amacından saptırmak olmaktadır.** YSK'nın yerleşik içtihatları, her zaman için, bu kavramın somut şekilde seçim sonucuna etkili durumlara ilişkin olduğunu ortaya koymuştur. Eğer kanun koyucu 2018'de gerçekleşen mevzuat değişikliği sırasında sandık kurulu başkanlığı statüsünün, görev tanımındaki işlemleri itibariyle mutlak şekilde seçim sonuçlarına etkili olacağını kabul etmiş olsaydı 298 sayılı Kanun'a kamu görevlisi olmayan sandık kurulu başkanlarının işlemlerinin geçersizliğiyle ilgili açık bir istisna hükmü koyabilirdi. Böyle bir istisna hükmü bulunmazken, 298 sayılı Kanun'un 130. maddesinin 3. fıkrasındaki olgusal « müessir olaylar ve haller » kavramıyla sandık kurulu başkanı statüsüne atfedilen soyut kapsamı ilişkilendirmek bu düzenlemenin amacıyla örtüşmemektedir. YSK, sandık kurulu başkanı statüsünün görev alanının seçim sonucuna müessir olma ihtimaline soyut olarak atıf yapmış, ancak itiraz konusu 754 sandıktaki kamu görevlisi olmayan sandık kurulu başkanlarının seçim sonucuna etkili somut hiçbir eylem ya da işlemine dayanmamıştır.

*İkinci olarak, belirtilmelidir ki; **seçim sürecini yürüten esas itibariyle sandık kurulu başkanı değil, sandık kurulunun kendisi ve partili üyeleridir.** Bu hususu esasen YSK da vurgulamaktadır : "...sandık başında seçimi siyasi partilerin yaptığıının kabulü gerekir. Yedi kişilik sandık kurulunun beş üyesi siyasi partilerin bildirdiği isimlerden oluşmaktadır. Başka bir anlatımla, sandık kurulu başkanının, sandık kurulunun siyasi partili üyesinin huzurunda bu denli yanlı davranmaya cesaret edemeyeceği değerlendirilmektedir"* (9 Nisan 2014 tarih ve 1199 sayılı YSK kararı). Üye Yunus Aykın'ın da karşı oyunda ifade ettiği üzere, seçim güvenliğine ve sonucuna etkili olabilecek tüm iş ve işlemler, sandık kurulu başkanının değil, yedi kişilik sandık kurulunun tasarruf alanındadır. Şu halde YSK'nın, sandık kurulunun tüm üyelerinin işlemler sırasında sandık başında olmalarına rağmen, kanuna aykırı şekilde belirlenmiş sandık kurulu başkanının tek başına seçim sonucuna müessir olabileceğini kabul etmesinin hukuken savunulabilir bir yanı yoktur. **YSK, kararında, kamu görevlisi olmayan sandık kurulu başkanlarının seçim sonuçlarına nasıl müessir olduğu ortaya koymamaktadır.**

YSK, sandık kurulu başkanının mülki amir tarafından bildirilen kamu görevlileri listesinden seçilmesini düzenleyen kanuni zorunluluğa atıf yapmıştır. Bu çerçevede, ilçe seçim kurullarınca makul bir hukuki gerekçe ileri sürülmeksizin ilgili usule uyulmadığı ifade edildikten sonra da sandık kurulu başkanının belirlenmesine dair

kanuni şekil şartlarının ihlal edildiği ve dolayısıyla, seçimin güvenilirliğinin ortadan kaldırdığı ifade edilmiştir. YSK'ya göre: "Bu sebeple kanuna aykırı şekilde oluşan sandık kurullarının yaptığı seçim iş ve işlemlerine itibar edilmesi mümkün bulunmamaktadır". Yine YSK'ya göre: "298 Sayılı Kanunda sandık kurullarının oluşumu ve karar alma sayıları bir takım kurallara bağlanmış olup, bu kurulların ihlal edilmesi de yapılan işlemlerin geçersizliği sonucunu doğurmaktadır. Eğer bu geçersizlik seçimin sonucunu etkileyecek sayıda ise seçimin iptali söz konusu olmaktadır". Sonrasında da, YSK, kararında şu ifadeleri kullanmıştır: "Sandık kurulu başkanlarının geniş yetki ve görevleri, seçimin güvenilirliğini sağlamak için getirilen şekil şartlarına uyulmaması ve siyasi partilerle sandık kurulu başkanları listelerinin paylaşılmaması suretiyle siyasi partilerin etkili bir itiraz yolu kullanamadıkları dikkate alındığında; Sandık kurulu başkanlarının kanun hükmüne aykırı olarak belirlendiği 754 adet sandıkta oy kullanan seçmen sayısının, 212.276 ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçiminde Cumhuriyet Halk Partisi Adayı ile Adalet ve Kalkınma Partisi Adayı arasındaki oy farkının 13.729 olması nedeniyle, 754 sandıkta sandık kurulu başkanlarının kanun hükmüne aykırı olarak belirlenmesi ve bu şekilde oluşan sandık kurullarının yaptıkları seçim iş ve işlemlerine itibar edilemeyecek olması, sonuca müessir olay ve haller kapsamında değerlendirilerek seçimin neticesine müessir görülmüştür"

YSK'nın hukuk ve mantık kurallarıyla uyumsuzluk halinde olan bu akıl yürütme tarzı, **altı nedenle** kabul edilemez:

İlk olarak, kararda, sandık kurullarının oluşumu ve karar alma sayılarının bir takım kurallara bağlandığı, bu kurulların ihlalinin de yapılan işlemlerin geçersizliği sonucunu doğurduğu ifade edilmiştir. Bu geçersizliğin seçimin sonucunu etkileyecek sayıda olması durumunda da seçimin iptalinin söz konusu olacağı söylenmiştir. Oysa sandık kurullarının oluşumu seçim öncesi işlerden olup, bu kurullar seçim gününden çok önce kesinleşmektedir.**31 Mart seçimi açısından, sandık kurulları 2 Mart tarihinde kesinleşmiştir.** YSK'nın burada sandık kurullarının oluşumundaki kanunsuzlukla, ilgili kurulların yapacağı işlemlerin geçersizliği arasında kurduğu soyut ilişki, Kurul'un önceki içtihatlarında izlediği yola ve seçim hukukunun genel ilkelerine tamamen ters düşmektedir.

İkinci olarak, YSK, « kanuna aykırı şekilde oluşan sandık kurullarının yaptığı seçim iş ve işlemlerine itibar edilmesinin mümkün bulunmaması hususu"nu (s.211) **soyut olarak vurgulamakta olup, hangi somut sebeplerle bu iş ve işlemlere itibar edilmemesi gerektiğine dair bir açıklama yapmamaktadır.** Bu karar, kamu görevlisi olmayan sandık kurulu başkanlarının oy verme günündeki eylem ya da işlemlerinin seçim sonucuna müessir olduklarına dair en ufak bir somut delile dayanmamaktadır (bu anlamda bkz. Yunus Aykın'ın karşı oyu). Yukarıda ifade edildiği üzere, müessir olma kavramı soyut bir illiyet bağı olarak değil, ancak somut bir durum

olarak incelenebilir. Esasen çok daha uç bir durumda, yani 298 sayılı Kanun'un 26. maddesi uyarınca açık şekilde sandık kurullarında görev alamayacakları belirtilen kişilerin bu şekilde görev almaları halinde dahi, YSK, bu durumu seçim iptali için yeterli görmeyip, bu durumun dahi sonuca etkili olduğunun kanıtlanmasını istemektedir (3 Nisan 2009 tarih ve 640 sayılı karar, 27 Nisan 2009 tarih ve 1616 sayılı karar, 14 Nisan 2019 tarih ve 2760 sayılı karar; bkz. Kürşat Hamurcu'nun karşı oyu). YSK, böylece, İBBB seçiminin iptaline ilişkin 22 Mayıs tarihli kararında, sandık kurullarının oluşum şeklindeki kanunsuzluğun fiilen, somut olarak seçim sonuçlarına etkili olup olmadığıyla ilgili olarak araştırma yaptığı **önceki tutarlı içtihat birikimine aykırı** davranmıştır. Gerçekte söz konusu 754 sandıkta seçim sonucuna etkili herhangi bir somut durum bulunmadığından, YSK'nın bu sandıklara denk düşen seçmen sayısı olan 212.276'nın, iki aday arasındaki fark olan 13.729'dan yüksek olması tespitinin de (kendi ifadesiyle böylece "*sonuca etkili sayıdaki sandık*" söz konusu olmaktadır, s.211) bir önemi bulunmamaktadır.

Üçüncü olarak, bizzat 298 sayılı Kanun, sandık kurulu başkanlarının **kamu görevlilerinden oluşması kuralının mutlak olmadığını** ifade etmektedir. Kanun koyucu, sandık başkanlarının belirlenmesinde "statü"ye ilişkin kesin ve değişmez bir belirlemede bulunmamıştır. Gerçekten de, 298 sayılı Kanunun 22. maddesinin son fıkrasında, sandık kurulu başkanının göreve gelmemesi durumunda, kamu görevlileri arasından belirlenen üyenin, yine bu üyenin de bulunmaması halindeyse, siyasi partilerin bildirdiği üyelerden en yaşlı olanının kurula başkanlık edeceği öngörülmektedir. Karara muhalif yargıçların da belirttiği gibi, şu halde sandık kurulu başkanının kamu görevlisi olması kuralı başlı başına ve mutlak bir iptal sebebi olarak kabul edilemez (bkz. Cengiz Topaktaş'ın, Kürşat Hamurcu'nun ve Yunus Aykın'ın karşı oyları). Gerçekten de, **eğer kanun koyucu, kamu görevlisi olmayan sandık kurulu başkanının varlığını mutlak şekilde ve kategorik olarak seçim sonucunu sakatlayan bir sebep olarak görseydi, kamu görevlisi olmayan sandık kurulu başkanlığında yapılacak hiçbir oy verme işlemine, istisnaen de olsa, açık şekilde izin vermezdi.** Görüldüğü üzere, ilgili kural, kanunun sandık kurulu başkanının kamu görevlisi olmasını seçimlerin adil ve serbest şekilde gerçekleşebilmesinin olmazsa olmaz koşulu olarak benimsediği anlamına gelmemektedir. Daha ziyade, muhalif üye Yunus Aykın'ın da işaret ettiği üzere, "*kanun koyucunun, seçim günü işlemlerinin düzen içinde yapılması konusunda kamu görevlisi başkanın belirli bir yeterliliğe sahip olabileceği amaç ve düşüncesiyle bu değişikliği yaptığının kabulü zorunludur*". Şu halde, **sandık başkanlarının kamu görevlisi olmaması olgusuna YSK'nın attığı mutlak değer, temelsizdir.** Her ne kadar YSK; Danıştay içtihatlarında disiplin kurulu, sınav komisyonu, tez jürisi, doçentlik jürisi gibi bir kurulun kanun veya yönetmeliğe aykırı şekilde oluşturulması halinde, bu kurulların yapmış olduğu işlemlere karşı açılan davalarda işin esasına girilmeksizin şekil yönünden yapılan işlemlerin iptaline karar

verildiği hususunu bir dayanak olarak göstermişse de; bu kıyas, statüye ilişkin kesin ölçütlerle belirlenen anılan jürilerle aynı mahiyette olmayan sandık kurullarının yaptıkları işlemlerin, *a contrario (tam tersine)*, işin esasına girmeden şekil yönünden iptal edilmemek gerektiğini göstermektedir.

Dördüncü olarak, sandık kurulu başkanı kamu görevlisi olmayan sandık kurullarının işlemleriyle ilgili olarak, ne itirazcı AKP'nin sandık kurulu üyelerinden ve müşahitlerinden ne de diğer partilerin üye ve müşahitlerden herhangi bir usulsüzlük itirazı yapılmıştır. Sandık başkanının kanuna aykırı bir şekilde belirlendiği ifade edilen 754 sandıkta hiçbir itiraz ve uyuşmazlık yokken, tüm bu sandıklarda seçmen iradesinin sakatlandığını varsaymak kabul edilemez. **Hiçbir itiraz şerhi içermeyen sandık tutanakları, YSK'nın dayandığı ana iptal sebebi olan sandık kurulu başkanlarının kamu görevlisi olmaması olgusunun seçim sonucuna etkili bir koşul yaratmadığını kesin olarak göstermektedir.** Üye Kürşat Hamurcu'nun da karşı oyunda vurguladığı gibi, "*Kamu görevlisi olmayan sandık kurulu başkanının, parti temsilcisi olan beş sandık kurulu üyesinin bilgisi ve onayı dışında hangi eylem ve işlemlerle, seçimin dürüstlüğü ve objektifliğine müdahale ettiğine ilişkin somut iddia ve itiraz bulunmamaktadır*". (bkz. Kürşat Hamurcu'nun karşı oyu).

Beşinci olarak, asıl olan, seçmenin seçme hakkının, ortaya koyduğu oy iradesinin korunması ve bunun sağlıklı bir şekilde ortaya çıkarılmasıdır. Seçmen iradesini sakatlamayan kanunsuzluklar, seçim iptali için geçerli sebep oluşturmazlar. Seçim hukuku, seçmenin seçme hakkına saygıyı ön plana çıkarır. Seçme hakkının etkin biçimde kullanılması ilkesi, seçimlerin iptal edilmesinin son çare olarak görülmesini gerektirir. Denildiği üzere, "*sandık kurulu başkanının kamu görevlisi olmaması, seçmene yüklenecek bir kusur değildir*" (Kürşat Hamurcu'nun karşı oyu). Yine, "*Seçmenlerin sandık kurulunun oluşumuna itiraz etmeleri ve sandık kurulunun nasıl oluşturulduğunu bilmeleri mümkün değildir. Seçmenler Anayasa gereğince kendilerine tanınan seçme hakkını kullanarak oy vermişlerdir. Sandık kurulunun oluşumunda bir hata varsa bunun sorumluluğu seçmenlere yüklenemez*" (Cengiz Topaktaş'ın karşı oyu). Şu halde, iradesini sağlıklı şekilde ifade etmiş olan seçmenin seçme hakkını kullanılmasını usuli ya da şekli bir bahaneyle iptal etmek kabul edilemez. YSK, "*seçmenin iradesini ve hakkı şekle mahkûm edecek sonuçlar[ı]*" reddetmektedir (YSK, 1 Nisan 1984, karar no: 272). Yine çok tartışmalı olan, 16 Nisan 2017 tarih ve 560 sayılı mühürsüz oylara ilişkin kararında da YSK şöyle söylemiştir: "*Asıl olan temel bir hakkın korunması olup, hakkın kullanılmasına ilişkin belirlenen usul kuralları hakkın güvenli bir şekilde kullanılmasını temin eden araç niteliğindedir. Bireye tanınan hakkın güvenli şekilde kullanıldığının tespit edildiği hallerde, hakkın kullanılmasının korunmasına yönelik bir araç olan usul hükümlerinden birine aykırılığın, hakkın özünü ortadan kaldıracak şekilde yorumlanması mümkün değildir*". Bu çerçevede de, Kurul, şöyle eklemiştir: "*Münferit de olsa bazı sandık kurullarının 298 sayılı Kanunun 77.*

maddesinin dördüncü fıkrasındaki görevini yapmaması, netice itibariyle yukarıda özetlenen usule uygun olarak sandık kurullarına ulaştırılan oy pusulası ve zarf kullanılmak suretiyle gerçekleşen oylamada, seçmene yüklenebilecek bir kusur olmamasına rağmen Anayasal hakkını kendisinden beklenen yükümlülüklerle uygun olarak kullanan seçmenin oyunun geçerli sayılmamasının, yönetime katılma hakkının özünü ortadan kaldıracak bir sonuç yaratacağı açıktır”.

Hal böyleyken, **seçim sonucuna somut şekilde herhangi bir etkileri olmadığı açık olan kamu görevlisi olmayan sandık kurulu başkanlarının varlığına istinaden İBBB seçiminin iptali, YSK'nın yerleşik içtihatlarının da gösterdiği üzere, İstanbul seçmeninin İBB'nin yönetimine katılma hakkının bizzat YSK tarafından ihlal edildiği** anlamına gelmektedir. Bu da, Anayasa madde 13'e açıkça aykırılık oluşturmaktadır.

Altıncı olarak, kararda, sandık kurulu başkanları listelerinin siyasi partilerle paylaşılmaması sebebiyle, siyasi partilerin itiraz haklarını etkili şekilde kullanamadıkları noktasına da önem atfedilmektedir. Oysa Yunus Aykın'ın karşı oyunda da ifade edildiği üzere, sandık kurulu başkanları için ad çekme işlemleri, ilçe seçim kurulu huzurunda yapılmaktadır. Bu itibarla, siyasi partilerin sandık kurullarının ne şekilde teşkil ettiğinden haberleri olmadığı kabul edilemez. Her halükarda, **sandık kurullarında görev alan kişilerle ilgili olarak kendilerine bilgi verilmemesi hususuyla ilgili olarak da, siyasi partiler için, süresi içinde şikâyet ve itiraz yolu açık olduğundan,** bu nokta, ilgili başvuru sürelerinin geçirilmesinden ve seçimin sonuçlanmasından sonra artık seçimin iptal sebebi olarak ileri sürülemez (bkz. Yunus Aykın'ın karşı oyu). Eğer sandık kurulu başkanlarıyla ilgili olarak bilgi verilmemesi konusunda itirazcı siyasi parti tarafından itiraz hakkının kullanımına mani olan bir engel var idiyse, bu ortaya konulmalıydı. Ancak böyle bir durum söz konusu olmamıştır.

Kaldı ki, itiraz hakkının etkili olarak kullanılamamış olduğu bir an için kabul edilse dahi, söz konusu kamu görevlisi olmayan sandık kurulu başkanlarının eylem ve işlemleriyle ilgili hiçbir itirazın vuku bulmamış olması itibariyle, bu durumun, seçim sonucunu etkileyecek bir hak kaybı yaratmadığı ortadadır. Şu halde, seçim iptal gerekçesi olarak bu hususun öne çıkarılması kabul edilemez.

Belirtilmelidir ki, YSK, aşağıda değinilecek iki başka iptal sebebini anmış olmakla beraber, esasen salt burada tartışılan sebebi, seçim iptali için yeterli addetmiştir (bkz. s.207). Yukarıda sıralanan sebeplerle, YSK'nın, **iki aday arasındaki farktan daha fazla sayıda oy atılan sayıdaki sandıkta sandık kurulu başkanlarının kamu görevlisi olmaması tespiti üzerine seçimi iptal etmesi, kabul edilemez.**

Bu arada, YSK'nın "Kanun Hükmünde Kararnameler ile kamu görevinden çıkarılan kişilerden, 6'sı sandık kurulu başkanı, 3'ü sandık kurulu kamu görevlisi üyesi olarak görevlendirilmişlerdir" (s.207) tespitini ayrıca yapmasının herhangi bir hukuki değerinin bulunmadığını vurgulamakta fayda vardır. KHK ile kamu görevinden çıkarılan kişilerden sandık kurulu başkanı olanlar, zaten bu bağlamda kamu görevlisi olmayan kişilere ilişkin genel kategoriye dâhildir. Sandık kurulu kamu görevlisi üyesi olan KHK'lilerin ise, iptal sebebiyle dolaylı olarak dahi ilintisi yoktur.

b) Oy Sayım Döküm Cetvelleriyle İlgili Usulsüzlükler, Geçerli İptal Sebebi Oluşturmaz

Sandık kurulu başkanlarının kamu görevlisi olmamasını kendi başına seçimin iptal sebebi olarak ortaya koyan YSK (s.207), buna karşın, kararında, 6 Mayıs tarihli kısa kararında olmayan **yeni bir iptal sebebinden** bahsetmiştir. Buna göre, YSK, 18 adet sandıkta sayım döküm cetvelinin bulunmadığını, 90 adet sandıktaysa sayım döküm cetvellerinde sandık kurulu imzalarının bulunmadığına işaret etmiştir. Bunun sonucunda, sayım döküm cetveli olmayan veya "imzasız olmakla esasen yok hükmünde olan » toplam 108 adet sandıktaki oy kullanan seçmen sayısının 30.281 olduğunu ifade etmiştir. YSK, "Seçim sonucunun belirlenmesinde en önemli unsurlardan biri olan sayım döküm cetvellerinin 108 sandıkta düzenlenmemiş olması, bu sandıklardaki seçim sonucunun güvenilirliğini ciddi biçimde zedelemektedir. Sayım döküm cetvellerindeki bu eksiklik, tek başına seçim sonucuna müessir olmamakla birlikte, sandık kurulu başkanlarının kanuna aykırı biçimde belirlenmesi ile birlikte değerlendirilmiştir" demiştir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, söz konusu oy sayım cetvelleri eksik sandık sayısı 108 değil, 104'tür. Zira dört sandıkla ilgili olarak hem imza eksiği hem sayım döküm cetvelinin boş olduğu işaret edilmiş, yani ilgili sandıklarla ilgili olarak cetvellerin iki nüshası da dikkate alınmıştır (aşağıda, karışıklık yaşanmaması için YSK'nın kararında kullandığı sayı olan "108" kullanılacaktır).

Bu iptal sebebine karşı, **biri metodolojik mahiyette, diğeri iptal sebebinin maddi geçersizliğine ilişkin olarak iki hususa** işaret edilebilir:

- **Öncelikle**, YSK'nın sayım döküm cetvelleriyle ilgili bu tespite gerekçesinde verdiği yer, hukuken anlaşılabilir değildir. YSK, sayım döküm cetvellerine ilişkin eksikliğin, tek başına sonuca müessir olmamakla beraber, tek başına zaten sonuca müessir addedilen sandık kurulu başkanlarının kanunsuz belirlenmesiyle birlikte değerlendirildiğini ifade etmiştir. **Tek başına sonuca müessir olmayan bir sebebin tek başına iptale zaten dayanak olan bir sebeple etki kazandığını söylemek, anlamsızdır.** Zikredilen iki sebep « birlikte değerlendirilmiştir », ancak sayım döküm

cetvellerinin işlendiği kısımda bu değerlendirmenin sonucu açık bir şekilde tanımlanmamıştır.

Öte yandan, kanuna aykırı şekilde belirlenmiş sandık kurulu başkanları, sayım döküm cetvellerinde sorun olan 108 sandıktan yalnızca birisinde (Beşiktaş 1241 numaralı sandık) görev yapmıştır (Üye Yunus Aykın ise, karşı oyunda, bu sayının iki olduğunu yazmış, bu iki sandıktaki sayım döküm cetvellerinin de mevcut olup, yalnızca imza eksikleri olduğunu belirtmiştir). Tek bir istisna dışında kesişmeyen bu iki bağımsız durumun seçim sonucuna ortaklaşa müessir olduğunu iddia etmek, suni ve gerçek dışı bir gerekçe yaratma çabası olarak nitelendirilebilir.

- YSK'ya göre, " ... yukarıda yer verilen kanun hükümleri uyarınca sandık sonucunu tespit eden sandık sonuç tutanağı da, ancak sayım döküm cetveli sonucuna göre düzenlenebilir. Usulüne uygun olarak düzenlenmeyen bir sayım döküm cetveli olmadan parti veya adayların aldığı oyların doğru tespit edildiğinden ve sandık sonuç tutanağına parti veya adayın aldığı oyların doğru olarak geçirilmiş olduğundan bahsedilemez" (s.210).

YSK, seçim sonucunun belirlenmesinde sayım döküm cetvellerinin hangi sebeple en önemli unsurlardan biri olduğunu ikna edici şekilde ifade edememiştir. Muhalif üye Yunus Aykın'ın karşı oyunda ifade ettiği üzere, "Bir sandıkta yapılan seçimin sonucunu gösteren nihai belge sandık sonuç tutanağıdır". Gerçek şudur ki, sayım döküm cetvelleriyle ilgili olarak İBBB seçimiyle ilgili olarak saptandığı belirtilen bu eksiklikler, seçmen iradesini sakatlar nitelikte değildir. Öyle ki;

- Söz konusu sandıklarla ilgili ıslak imzalı sandık sonuç tutanakları, tüm kurul üyelerinin imzalarını içerecek şekilde, tamdır.

- Tam olan bu sandık sonuç tutanaklarına sandık kurulu üyelerinden, müşahitlerden ya da sayımı izleyen seçmenlerden herhangi bir itiraz olmamıştır. Bir başka deyişle, siyasi parti temsilcilerince şerh düşülmeden imzalanmış birbirini doğrulayabilecek nitelikte ve sayılan oylarla ilgili en ufak bir tereddüte mahal vermeyen tutarlı tutanaklar mevcuttur. Üye Kürşat Hamurcu'nun da karşı oyunda altını çizdiği üzere, YSK, yerleşik içtihatları uyarınca, sayım döküm cetvellerinin tanzim edilmemesi ya da imzalanmaması durumunu, bunların seçim sonucuna etki ettiklerinin açık olarak ortaya konulmaması halinde, iptal sebebi olarak değerlendirmemektedir. Bu durumda, itirazî kayıt olmadan imzalanmış ve gerçeğe aykırı olarak düzenlendiğine ilişkin somut kanıtın bulunmadığı sandık sonuç tutanakları dikkate alınmaktadır (bkz. YSKK, 20 Nisan 2009, karar no: 1378; ayrıca bkz. Kürşat Hamurcu'nun karşı oyu).

- Kaldı ki, sayım döküm cetvelleriyle ilgili eksikliklerin, oy pusulalarının tekrar sayılması suretiyle sonradan giderilmesi de mümkündür (Bu anlamda bkz. YSKK, 2 Nisan 2019, karar no: 1795; ayrıca bkz. Kürşat Hamurcu'nun karşı oyu).

- Ek olarak, YSK, kararlarında imzasız sayım döküm cetvellerinin "yok hükmünde" olduğunu vurgulamışsa da, resmi bir belgenin imzasız olmasının her zaman esaslı şekil sakatlığı doğurmaz. Danıştay'ın bu konuda emsal oluşturabilecek bir içtihadı bulunmaktadır: Profesörlüğe yükseltme işlemi ile ilgili bir uyuşmazlıkta, Profesörler Kurulu'nun karar tutanaklarında imzası olmaması nedeniyle yükselmenin geçersiz olduğu ileri sürülmüştür. (Bkz. Yayla, Yıldızhan, İdare Hukuku, İstanbul, Beta, 2009, s.129-130). Kararın ilgili bölümü şöyledir:

"... Profesörler Kurulu toplantısında bulunan, bulunmayan, izinli olan ve soyadları ayrı ayrı yazılmak suretiyle düzenlenen toplantı tutanağında ilgilinin...profesörlüğe yükseltmesine karar verildiği belirtildiğine göre ve tutanak ile tespit edilen konularda ayrıca ilgililerin imzalarının bulunmaması hususu idari işlemin şekil yönünden iptalini gerektirecek bir noksanlık sayılamaz..." (D.5.D.E.1984/1307, K.1986/1108, K.T.27.10.1986, D.D.66-67, s.245; nakleden Yayla, Yıldızhan, İdare Hukuku, İstanbul, Beta 2009, s.130, 297 no'lu dipnot.)

Şu halde **sandık kurulunun iradesini yansıtan başkaca resmi belgeler olması halinde imzanın olmaması, "iradenin oluşmadığını" göstermek için yeterli değildir.** Diğer bir ifadeyle; bu gibi durumlarda "imza" zorunlu bir şekil şartı olmaktan çıkmaktadır. **Sandık sonuç tutanaklarının eksiksiz olduğu,** bunlarla ilgili hiçbir usulsüzlük itirazının yapılmadığı yukarıda ifade edilmiştir.

Hal böyleyken, YSK'nın kararında sonuca hiçbir etkisi olmadığı aşikâr olan bu hususu iptal sebebi gibi sunması kabul edilebilir değildir.

c) Oy Kullanma Hakkı Olmamasına Karşın 706 Kişinin Oy Kullanmış Olması, Geçerli İptal Sebebi Değildir

YSK, üçüncü olarak, ara kararı uyarınca ilçe seçim kurullarınca yapılan incelemeler sonucunda 377 adet kısıtlının oy kullandığını, 6 sandıkta ölü olan kişilerin yerine oy kullanıldığını, 41 sandıkta ceza infaz kurumunda bulunan tutuklu ve taksirli suçlardan hükümlü olanların yerine oy kullanıldığını, 58 sandıkta ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin yerine oy kullanıldığını, 224 adet zihinsel engeli sebebiyle kısıtlı olan kişinin oy kullandığının tespit edildiğini belirtmiştir. Böylece, oy kullanma hakkı olmamasına karşın oy kullandığı tespit edilen kişi sayısının 706 olduğunu belirlemiştir.

YSK, bu tespitinden sonra, sonuç paragrafına geçmiştir:

"Tüm bu nedenlerle sonuca etkili sayıdaki sandıkta, sandık kurulu başkanlarının kanun hükümlerine aykırı olarak görevlendirilmesi ve kanuna aykırı şekilde oluşan sandık kurullarının yaptığı seçim iş ve işlemlerine itibar edilmesinin mümkün bulunmaması hususu ile bir bütün olarak değerlendirilen yukarıda izah edilen diğer kanuna aykırılık ve usulsüzlükler, seçimin güvenilirliğini ortadan kaldıran ve seçim sonucuna müessir

olay ve haller kapsamında görülmüş, bu nedenle seçimin iptali ve yenilenmesine karar verilmesi gerekmiştir" (s.211).

Şu halde oy kullanma hakkı olmamasına rağmen oy kullanan 706 kişinin varlığı da, seçim iptal gerekçesinin bir unsurudur. Oysa bu rakam, kazanan Ekrem İmamoğlu ile rakibi arasındaki fark ölçü alındığında, seçim sonucuna etkili değildir. Kararın gerekçesinde oy kullanma hakkı olmamasına rağmen oy kullanmış 706 kişiye atıf yapılması seçimlerin iptalini mümkün kılacak bir gerekçe değildir.

3) YSK, 22 Mayıs Kararının Hukuksuzluğunu Gizlemek İçin Seçim Hukuku Müktesebatını İnkâr Etmiştir

İleri sürdüğü iptal sebepleri itibariyle kabul edilemez olan 22 Mayıs tarihli gerekçeli karar, seçim hukuku müktesebatını da yok saymıştır. YSK'nın re'sen inceleme yetkisini inkâr etmesi ve kamu görevlisi olmayan başkanlarla kanunsuz şekilde oluşmuş sandıklara atılan oylar sebebiyle 31 Mart tarihli ilgili diğer seçimleri iptal etmeme tutarsızlığı, hukuka aykırıdır (a). İBBB seçiminin iptali kararı, YSK'nın önceki kararları ile örtüşmemektedir(b).

a) YSK'nın, Re'sen İnceleme Yetkisini Kullanmamak Suretiyle İstanbul İlçe Belediye Başkanlıkları ve İlçe Belediye Meclisi Üyeliği Seçimlerini İptal Etmemesi Hukuka Aykırıdır

Yukarıda, İBBB seçimini iptal eden YSK'nın, İstanbul İlçe Belediye Başkanlığı ve İlçe Belediye Meclisi Üyeliği seçimlerini iptal etmemiş olmasının hukuka aykırı olduğunun altı çizilmiştir. Belli ki 6 Mayıs tarihli kararın kamuoyunda en çok sorgulanan noktalarından birisi olan, **aynı zarfla aynı sandığa atılan dört oydan yalnızca birisinin ilişkin olduğu seçimin iptal** edilip, diğer üçünün geçerli olması noktası açısından bir açıklama geliştirmek amacıyla, YSK, kendisiyle ilgili mevzuat hükümlerini alıntıladıktan sonra, nihayetinde şöyle söylemiştir:

"Bu hükümlerin birlikte değerlendirilmesinden, Yüksek Seçim Kurulunun seçilme yeterliliğine ilişkin tam kanunsuzluk halleri hariç olmak üzere, ancak süresi içinde olağan veya olağanüstü itiraz yoluyla önüne gelen itirazları inceleyebilme yetkisi bulunmaktadır. Diğer yargı mercileri gibi Yüksek Seçim Kurulunun da seçilme yeterliliğine ilişkin tam kanunsuzluk halleri hariç olmak üzere, süresinde itiraz yoluyla önüne gelmeyen bir konuda re'sen karar vermesi mümkün değildir. Bu itibarla inceleme olağanüstü itiraz konuları ile sınırlı olarak yapılmıştır. İtiraz konusu ise, Adalet ve Kalkınma Partisinin süresinde başvurusu üzerine İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçiminin seçim iş ve işlemleri nedeniyle olağanüstü itiraz yoluyla iptaline ilişkindir" (s.201).

Bu yaklaşıma katılmak mümkün değildir. Yukarıda izah edildiği üzere, Anayasa'nın 79. maddesi, YSK'ya, itiraz ve şikâyet kavramlarının dışında yer alacak şekilde, **seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları inceleme ve karara bağlama**

yetkisini vermektedir. Hal böyleyken, YSK'nın, olağanüstü itirazla önüne gelen İBBB seçiminin iptal sebebinin **fiilentesir** ettiği diğer seçimleri re'seniptal etmemesi ve bu ağır ihmalinisavunmak adına önüne gelen itiraz konusuyla bağlı olduğunu iddia etmesi, kabul edilemez. Kaldı ki, YSK, 22 Mayıs tarihli kararında, sandık kurulu başkanlarının kamu görevlisi olmamasında ağır bir kanunsuzluk durumu görmektedir:

" ... (K)anunla getirilen sandık kurulu başkanının belirlenmesine dair şekil şartlarının ihlali, seçimin güvenilirliğini ortadan kaldırmaktadır. Bu sebeple kanuna aykırı şekilde oluşan sandık kurullarının yaptığı seçim iş ve işlemlerine itibar edilmesi mümkün bulunmamaktadır" (s.203-204). Yine, sandık kurullarıyla ilgili emredici hükümlere uyulması gerekliliğini vurgulamaktadır: «Seçim hukuku esasen bir şekil hukukudur. Seçim hukukunda kanun hükümlerine sıkı sıkıya bağlılık esastır. Özellikle seçimle ilgili kurulların oluşumunda kanunun emredici hükümlerine uyulması seçim hukukunun temel ilkelerinden birisidir" (s203).

Şu halde; madem bu şekilde kanuna aykırı olarak oluşan sandık kurullarının yaptığı seçim iş ve işlemlerine itibar edilmesi mümkün değildir, madem söz konusu kanunsuzluk ilgili kurullarca yapılan iş ve işlemleri kategorik şekilde sakatlamaktadır, madem söz konusu olanlar kanunun emredici hükümleridir; o halde YSK'nın, İBBB seçiminin itiraz konusu olduğu ama diğer seçimlerin itiraz konusu olmadığını belirtmesi tutarlı değildir. **YSK'nın olağanüstü itiraz konusu olan İBBB seçimini iptal edip, kanunun emredici hükümlerine aykırılıkla ilgili aynı ağır iptal sebebiyle malul İstanbul İlçe Belediye Başkanlıkları ve İl Belediye Meclisi ve mahalle muhtarlığı seçimlerini iptal etmemesi büyük bir tutarsızlıktır ve kendi anayasal ödevinin açıkça ihlalidir.**

Şu da ifade edilmelidir ki; YSK'nın sandık kurulu başkanlarının kamu görevlisi olmamasında gördüğü ağır kanunsuzluk hali sebebiyle olması gerektiği gibi diğer üç seçim bütünüyle iptal edilmediğinde dahi, sandık kurul başkanı kamu görevlisi olmayan sandıklara göre ilçe temelli bir inceleme yapıldığında, **Eyüpsultan ve Çekmeköy İlçe Belediye Başkanlığı seçimlerinde "şüpheli" hale gelen oy sayısının, en yüksek oy alan iki aday arasındaki oy farkından yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır.** Gerçekten de, Eyüpsultan'da, sandık kurulu başkanının kamu görevlisi olmadığı tespit edilen sandık sayısı 28, kamu görevlisi olmayan sandık kurul başkanı sebebiyle etkilenen toplam oy sayısı 9240 ve ilçe belediye başkanlığı seçim sonuçlarında birinci parti ile ikinci parti arasındaki oy farkı 3918'dir. Yine Çekmeköy'dede, sandık kurulu başkanı kamu görevlisi olmadığı tespit edilen sandık sayısı 47, kamu görevlisi olmayan sandık kurul başkanı sebebiyle etkilenen toplam oy sayısı 15.510 ve ilçe belediye başkanlığı seçim sonuçlarında birinci parti ile ikinci parti arasındaki oy farkı 15.472'dir.

Şu halde, en azından bu iki ilçede, yaptıkları seçim iş ve işlemlerine itibar edilmesi mümkün olmayan sandık kurullarının sakatladığı oy sayıları ve ilk iki sıradaki adaylar arasındaki oy farkı dikkate alındığında, **YSK'nın İBBB seçimiyle ilgili söz konusu "ağır" iptal sebebi uyarınca bu iki ilçenin belediye başkanlığı seçimlerini re'sen iptal etmemiş olması, tarafsızlığını şüpheye düşürmüştür.**

b) YSK'nın Önceki İçtihatlarını Terk Etmesinin Hukuki Dayanağı Yoktur

YSK, hukuken savunulabilir olmayan kararına mümkün merteye bir hukukilik kisvesi sağlamak amacıyla, kendi içtihatlarıyla bağlı olmadığını göstermeye uğraşmıştır. Burada ilginç olan nokta, Kurul'un, yargısal mahiyette bir kararı kaleme alırken, 6 Mayıs tarihli kısa kararı sonrasında kamuoyunda teşhir edilen çelişkilerine yanıt verme saiki gütmesidir. **YSK'nın önceki içtihatlarının neden itiraz konusu bakımından emsal teşkil etmediğini anlatma uğraşı, bir karardan çok, bir savunma gayretini andırmaktadır.**

YSK, İBBB seçiminin iptaline ilişkin itirazın gerçekte reddini gerektiren yerleşik içtihatlarından kopabilmek amacıyla, şu yola başvurmuştur:

" ... sandık kurulu başkan ve üyelerinin belirlenmesini sıkı kurallara bağlayan 7102 sayılı Kanun değişikliğinin 13/03/2018 tarihinde yapıldığı dikkate alındığında, Yüksek Seçim Kurulunun önceki kararlarına aykırı karar verildiğinden söz edilmesine de hukuken imkan bulunmamaktadır. 13/03/2018 tarihindeki kanun değişikliğinden sonra Türkiye'de iki seçim yapılmıştır. Bunlardan ilki 24 Haziran Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili seçimidir. Bu seçim sonucunda sandık kurulu başkanlarının kanuna aykırı belirlendiği yolunda bir itiraz intikal etmediğinden, Kurulumuzca bu konuda bir değerlendirme yapılmamıştır. Anılan kanun değişikliğinden sonra Türkiye'deki ikinci seçim ise 31 Mart 2019 tarihinde yapılan Mahalli İdareler seçimidir. Sandık kurulu başkanlarının kanuna aykırı belirlenmesine ilişkin itirazlar da ilk kez bu seçimde Kurulumuzun önüne gelmiştir. Dolayısıyla Yüksek Seçim Kurulunun daha önceden bu konuda vermiş olduğu emsal oluşturacak bir içtihadı bulunmamaktadır" (s.204).

Anlaşıldığı üzere, YSK, 13 Mart 2018 tarihinde, sandık kurulu başkan ve üyelerinin belirlenme usulüyle ilgili yapılan değişiklikleri bir milat gibi sunmak suretiyle, sandık kurullarının kanunsuz oluşmuş olmasının kendi başına bir iptal sebebi olmadığını söyleyen yerleşik içtihadından kendisini kurtarabilmek istemiştir. Oysa bu çaba fuzulidir; söz konusu **mevzuat değişikliği, YSK'nın konuya ilişkin eski içtihatlarının değerini hiçbir şekilde düşürmez. Şöyle ki; 13 Mart 2018 tarihinde gerçekleştirilen mevzuat değişikliğiyle sandık kurulu başkan ve üyelerinin belirlenme usulünün değişmiş olması, YSK'nın sandık kurullarının kanunsuz teşekkülünü kendi başına iptal sebebi saymayan yerleşik içtihadıyla ilgisizdir. Sandık kurullarının artık nasıl oluşacağı konusu, yalnızca neyin kanunsuzluk olduğuyla ilgili tanımı değiştirir, yoksa kanunsuzluk olgusuna yerleşik**

İçtihatların verdiği anlamı değil. Şu halde, 31 Mart 2019 İBBB seçimine ilişkin olarak yapılan olağanüstü itirazla ilgili olarak, YSK'nın 13 Mart 2018'den önceki yerleşik içtihadının emsal niteliği taşımadığı görüşü kabul edilemez. YSK başkanı Sadi Güven de, karşı oyunda bu noktanın altını çizmiştir:

"31 Mart 2019 günü İstanbul'da yapılan seçimde; 2018 yılında değişen 298 sayılı Yasanın 22. maddesine aykırı sandık kurulu başkan ve üyesinin görevlendirildiği şüphesizdir. 2004 ve 2009 yılında Yüksek Seçim Kurulu tarafından verilen kararlar emsal olmaz denilebilir ise de kararlar verildiği tarihte yürürlükte bulunan yasadaki sandık kurulu başkan ve üyelerinin belirlenme usulüne aykırılık haline ilişkin olmakla 298 sayılı Kanunun değişik 22. maddesine aykırılıktan farklı değildir" (s.221).

Bu vesileyle değinmek uygun olur ki, YSK, 13 Mart 2018 kanun değişikliğinden sonra yapılan seçimler olan 24 Haziran cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimlerinin sonucunda, sandık kurulu başkanlarının kanuna aykırı belirlendiği yolunda bir itirazın gerçekleşmemesi hasebiyle, Kurul'un bu konuda bir değerlendirme yapmamış olduğunu ifade etmiştir (s.204). Oysa farkında değilmiş gözükse de, bizzat YSK, CHP'nin söz konusu iki seçime ilişkin olarak çok sayıda sandık kurulu başkan ve üyelerinin kamu görevlisi olmamaları gerekçesiyle yaptığı tam kanunsuzluk itirazını 13 Mayıs 2019'da oybirliğiyle reddetmiştir.

Öte yandan, esasen YSK'nın kendisi de, 13 Mart 2018 tarihinden sonra ve İBBB seçimine ilişkin olağanüstü itirazın incelemesini tamamlamadan önce, eski içtihadına uygun şekilde karar vermeye devam etmiştir. Daha önce de anılmış olan, 20 Nisan 2019 tarihinde oybirliğiyle verdiği Mustafa Kemalpaşa kararında, YSK, *"Sandık kurullarının teşkiline ilişkin itirazların Yüksek Seçim Kurulunun 13/12/2018 tarih ve 2018/1105 sayılı kararı ile kabul edilen Seçim Takvimine göre 2 Mart 2019 tarihinde kesin olarak karara bağlanması nedeniyle tam kanunsuzluk iddiasına ilişkin talebin reddine"* karar vermiştir. Bu karar, Kurul'un 58 yıllık içtihadıyla uyumludur. Şu halde yalnızca kanunsuz sandık kurulu teşekkülü kavramının tanımını yenileyen 13 Mart 2018 tarihli mevzuat değişikliği, kesinleşmiş sandık kurullarının oluşumuna ilişkin itirazların seçim iptal sebebi oluşturmamayaacağı şeklindeki yerleşik içtihadı hiçbir şekilde geçersiz kılmamıştır.

C. YSK, Seçim İptali ve Yenilenmesi Kararını Gerçek Dışı, Yanlış ve Aldatıcı Öğeler Üzerine Kurmuştur

YSK, kararında, 754 sandık kurulu başkanının ilçe seçim kurulları tarafından özellikle kamu görevlisi olmayan kişiler arasından seçildiği izlenimini yaratmıştır. YSK'nın İBBB seçimini iptal ederken esas aldığı bu temel dayanak, açık şekilde yanlıştır (1). Ayrıca, dar anlamda kamu görevlisi olmayan sandık kurulu başkanlarının sayısı doğru hesaplanmamıştır (2). YSK, 22 Mayıs tarihli gerekçeli kararında, hükmünü

haklılaştırmak için dayandığı kendi içtihatlarının kapsamını yanlış bir şekilde aktarmıştır (3). İptal sebebi olarak dayandığı sorunlu oy sayım döküm cetvelleriyle ilgili olarak, bir belirsizlik yaratmıştır (4). İptal sebebi olarak sorunlu oy cetvellerinin ikinci örneklerinin durumundan bahsedilmemiştir(5).

1) 754 Sandık Kurulu Başkanının İlçe Seçim Kurulu Başkanlarıncaya Doğrudan Kamu Görevlisi Olmayan Kişiler Arasından Belirlenmiş Olduğu Hususu Gerçeği Yansıtmamaktadır

Karara göre, "754 sandıkta sandık kurulu başkanlarının yukarıda yer verilen yasal zorunluluğa uyulmaksızın kamu görevlisi olmayan kişiler arasından belirlendiği görülmektedir. Kanuna aykırılık oluşturan bu belirlemenin neden yapıldığı ilçe seçim kurulları tarafından izah edilememiştir" (s.207). YSK'nın buradaki tespiti, 76 ilçe seçim kurulu başkanlıklarından gelen cevap yazılarıyla kesinlikle uyuşmamaktadır.

Her şeyden önce, **754 rakamına dahi nasıl ulaşıldığı açıklanmamıştır**. Bu rakamı, 13 ilâ 96. sayfalar arasında yer verilen, kendi yetki alanlarına ilişkin kamu görevlisi olmayan sandık kurulu başkanlarına ilişkin olarak ilçe seçim kurulu başkanlarından gelen cevap yazılarından tespit etmek mümkün değildir. Bunu takiben YSK, ilçe seçim kurulları tarafından kendisine bildirilip bildirilmediği anlaşılamayan sandık numarası ve sandık kurul başkanlarını ad ve soyadlarının baş harflerini anmak suretiyle listeleyerek, 754 sandık hakkında dayanağı, kaynağı belli olmayan bir gerekçe üretmiştir.

İlçe seçim kurullarından gelen açıklamalara bakıldığında, sandık kurulu başkan ve üyelerinin belirlenmesi için **mülki idare amirliklerince gelen listelerin kullanıldığı açık olarak görülmektedir**. Bunun yanında sandık kurullarının "ilçe seçim kurulu" olarak oluşturulduğu, bu listelerin partilere tebliğ edildiği, kurulların ilçe seçim kurulu başkanına, sandık kurullarında sonradan oluşacak eksikleri 298 sayılı Kanunun 23-son hükmüne uygun şekilde doldurma yetkisinin verildiği gelen yazıların büyük çoğunluğunda detaylı şekilde belirtilmiştir.

İtirazcı partinin kamu görevlisi olmadığını iddia ettiği isimlerin yer aldığı Ek-8 listesine ilişkin ilçe seçim kurulu başkanlarının açıklamasında, bu kişilerin çoğunun tam tersine başkanlıklara yollanan listelerde yer alan isimler olduğu da belirtilmiştir. Diğerlerinin ise, gelen kamu görevlisi listesinde çeşitli zorunluluklar (listede yer alan kamu görevlilerinin o ilçe seçim çevresinde ikamet etmemeleri, mazerete bağlı görev iadesi vb.) sebebiyle meydana gelen eksiklerin hızlıca giderilmesi sonucu belirlenen kişiler oldukları açıklanmıştır.

Bu itibarla, YSK'nın yukarıda yer alan tespitinin, değerlendirmesine dayanak teşkil eden açıklamalarla hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. Ayrıca YSK'nın, "Bu itibarla 298

sayılı Kanununun 22. maddesine ilçe seçim kurullarınca uyulmamış olmasının hukuken kabul edilebilir bir sebebi bulunmamaktadır" (s. 203) cümlesi mesnetsizdir ve **ilçe seçim kurullarını töhmet altında da bırakmaktadır**. Zira YSK, ilçe seçim kurullarının verdiği cevaplarda yer alan hususları kesinlikle tartışmamış, bu gerçekleri yok sayarak sanki ilçe seçim kurulu başkanları kasıtlı şekilde ilk görevlendirmeleri kamu görevlisi olmayan kişiler üzerinden belirlemiş gibi kabul etmiştir.

Şu halde, YSK'nın yedi çoğunluk üyesinin, bu şekilde kanunsuz sandık başkanı belirlemelerinin ne sebeple yapıldığının ilçe seçim kurullarınca açıklanmamış olduğuna ilişkin değerlendirmesi, doğru değildir. Söz konusu 754 sandığın büyük kısmında, ilçe seçim kurulları önce kamu görevlisi olan kişilere yönelmiş, ilgililerin mazeretleri sebebiyle kamu görevlisi olmayan kişiler sandık kurulu başkanı olarak belirlenmiştir. 754'ün içinde yer alan az sayıda sandıkla ilgili olarak ise, kararda aktarılan ilçe seçim kurulu yanıtlarından, ilk görevlendirmenin doğrudan kamu görevlisi olmayan kişilere yapıp yapılmadığı anlaşılamamaktadır.

YSK'nın iptal kararı, ilçe seçim kurullarıyla ilgili açıkça haksız bir isnat üzerine inşa edilmiştir.

2) Kamu Görevlisi Olmayan Sandık Kurulu Başkanlarının Sayısı Doğru Hesaplanmamıştır

İlçe Seçim Kurulu Başkanlıklarından gelen cevap yazıları incelendiğinde, başkanı kamu görevlisi olmayan sandık kurullarının sayısının **754'le sınırlı olmadığı** görülmektedir. Bu hesapta kullanılan dar anlamda kamu görevlisi tanımının eleştiriye açıklığı bir yana, kararda bu ölçüt dahi düzgün şekilde uygulanmamıştır. Esasen dar bir kamu görevlisi tanımından yola çıkıldığında, kanuna uygun olmayan şekilde belirlenmiş sandık kurulu başkanı sayısı 754'ün çok üzerine çıkmaktadır. Anlaşılmaktadır ki, **çoğunlukla CHP'nin çok oy aldığı ilçelerde kanunsuz belirlenmiş sandık başkanları tespit edilmiş ve hesaplanmış, buna karşın, AKP'nin az farkla ilçe belediye başkanlığını kazandığı ilçelerde, bu yöndeki tespitler sınırlı tutulmuştur**. Kararda öne sürülen 754 sandığın tespitinde şöyle bir hedef gözetildiği anlaşılmaktadır: Başkanı kamu görevlisi olmadığı için oyları sakatlanmış addedilen sandıkların mümkün mertebe AKP'nin az farkla kazandığı ilçe belediye başkanlıklarına ilişkin olmamasını sağlamak ve böylece bu belediye başkanlıklarının AKP tarafından kazanılmış olmasının meşruiyetinin sorgulanır hale gelmesine engel olmak.

3) YSK, 22 Mayıs Kararında Kendi İçtihatlarını Gözardı Etmiştir

YSK, Mustafakemalpaşa Kararına ilişkin değerlendirmesinde, yeterli gerekçe göstermeden bu kararın emsal teşkil etmediği sonucuna varmıştır.

"Kurulumuzun ... Mustafakemalpaşa İlçesine ilişkin olarak verdiği 20/04/2019 tarih ve 2019/3469 sayılı karara ait dosyanın incelenmesinde, İyi Parti tarafından yapılan başvurunun belirlenen sandık kurulu başkanlarının belediyede çalışan kamu görevlilerinden olduğu, bu hususun belediye seçiminde tarafsızlık ilkesine aykırı olacağından tam kanunsuzluk nedeniyle seçimin iptalini gerektirdiği iddiasına dayandırıldığı, yapılan incelemede belirtilen şahısların belediyede görev yapan kamu görevlileri (şube müdürü ve şef) oldukları anlaşıldığından tam kanunsuzluk iddiasına ilişkin talebin reddine karar verildiği görülmektedir. Yukarıda kısaca özetlenen dosyada sandık kurulu başkanlarının kamu görevlisi oldukları açıktır ve sandık kurulu görevlendirmelerinde hukuka aykırı bir yön bulunmamaktadır. Her ne kadar ilgili kararın gerekçesinde sandık kurullarının 2 Mart 2019 tarihinde kesinleştiği belirtilmiş ise de, iddialar doğrultusunda yapılan inceleme sonucunda, sandık kurulu başkanlarının belirlenmesinde tam kanunsuzluk iddiasına ilişkin talebin reddine karar verilmiştir. Diğer bir ifadeyle yukarıdaki dosyadaki itirazın şekli ve görevlendirilenlerin niteliği dikkate alındığında emsal teşkil etmediği görülmektedir"(s.205).

Görüldüğü üzere, YSK, 22 Mayıs tarihli kararında, 13 Mart 2018 tarihli mevzuat değişikliği sonucunda **artık bağlı olduğu emsal karar kalmadığı iddiasının çürütülmesine mani olmak kaygısıyla, önceki kararına ilişkin olarak yanıtıcı bir beyanda bulunmuştur.** Mustafakemalpaşa başvurusunda, kesinleşmiş sandık kurullarıyla ilgili itiraza ilişkin olarak esasa girmeyen YSK, 22 Mayıs tarihli İBBB seçimine ilişkin olağanüstü itirazında, Mustafakemalpaşa itirazının esasına girmiştir. Hiç kuşkusuz, kesin bir karar olan Mustafakemalpaşa kararının kapsamının bu şekilde yeniden yazılması ve bu suretle onun emsal değerinin yadsınması, mümkün değildir. Bu durum, bir kez daha, YSK'nın 31 Mart tarihli İBBB seçiminin iptali kararını hukuk kuralları çerçevesinde vermediğini göstermektedir.

Bu arada, çoğunluğun bu yaklaşımına, YSK başkanı Sadi Güven de şu şekilde yanıt vermiştir:

"Yüksek Seçim Kurulu Mustafakemalpaşa İlçesinde sandık kurulu başkanının 'belediyede çalışan müdür ve müdür yardımcılardan oluştuğu bu durumun tam kanunsuzluk hali olduğu ve bu sandıklarda seçim iptali söz konusu olduğu halde seçim sonuçlarının değişeceğini belirterek seçimin iptali ile yenilenmesi' iddiası üzerine sandık kurulu başkanının çalıştığı kurumun niteliği ile ilgili değerlendirmeye girmeden sandık kurullarının teşkiline ilişkin itirazın Yüksek Seçim Kurulunun 2018/1105 sayılı seçim takvimine göre 02 Mart 2019 tarihinde kesin olarak karara bağlanması nedeniyle tam kanunsuzluk iddiasına ilişkin talebin reddine karar vermiştir".

YSK, yine Bursa ili Yıldırım ilçesiyle ilgili itiraz üzerine verdiği 11 Nisan 2019 tarihli kararının içeriğini de yanlış aksettirmiştir. YSK, Bursa İl Seçim Kurulu'nun 06/04/2019 tarihli, 2019/56 sayılı kararının usul ve yasaya uygun olduğundan itirazın reddine karar vermiştir. YSK tarafından kararında gerekçe minvalinde anılan İl Seçim Kurulu'nun kararıyla ilgili kısım ise şu hususları içermiştir:

"Yıldırım 3. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı'nın 04/04/2019 tarih ve 2019/23 sayılı kararında belirtildiği üzere, Yıldırım İlçesi 3100 no'lu sandık tutanak defterinin 7 numaralı tutanağında sabah saat 08.00'de sandık bölgesinde kimsenin bulunmaması nedeniyle sandık kurulunun 3 kişi ile oluşturulduğu, bu durumda sandık sonuç tutanaklarının iptalini gerektirecek bir usulsüzlüğün bulunmadığı, 3100 no'lu sandığın tutanak defterinin incelenmesine sabah 08.00'de sandık bölgesinde kimse bulunmadığından sandık kurulunun 3 kişi ile oluşturulduğunun görüldüğü, sandık kurulunun 298 sayılı kanunda sandık kurulunun asgari 1 başkan ve 3 üyeden oluşması gerektiği belirtilmiş ise de, itiraza konu olan sandıkta görüldüğü üzere 1 başkan ve 2 üyeden oluşması halinde kanunda oluşan kurulun geçersiz sayılacağına ilişkin bir düzenleme mevcut olmadığından, ayrıca seçim günü sandık kuruluna veya ilçe seçim kuruluna bu hususta herhangi bir itiraz ve şikâyet yapılmadığından sonradan yapılan itirazın esasa müessir olmadığına" karar verilmiştir.

YSK ise, 22 Mayıs tarihli İBBB seçimine ilişkin kararında 11 Nisan tarihli Bursa Yıldırım kararını şu şekilde aktarmıştır:

"Sandık kurullarının oluşumuna ilişkin bu süreçte Yüksek Seçim Kurulunun itirazın incelediği bir diğer dosya da, Kurulumuzun 11/04/2019 tarih ve 2019/2420 sayılı kararına konu Bursa Yıldırım dosyasıdır. Bu dosyada, Bursa İli, Yıldırım İlçesi, 3100 numaralı sandıkta sandık kurulunun 3 kişiden oluşmasına yönelik bir itiraz yapılmış, ... Bursa İl Seçim Kurulunun 2019/56 sayılı kararı ile de, sandık kurulunun sabah 08.00 de sandık bölgesinde kimse bulunmadığından 3 kişiden oluşturulduğu belirtilerek itiraz esasa müessir olmadığından itirazın reddine karar verilmiş, bu karara karşı yapılan itiraz da, Bursa İl Seçim Kurulu kararının usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle ve (iki parti arasındaki oy farkı 67.484 olup, itiraz tek sandığa ilişkin olduğundan) sonuca müessir olmadığı görülerek Kurulumuzun 2019/2420 sayılı kararı ile reddedilmiştir".

11 Nisan tarihli Bursa Yıldırım kararında, YSK şu hususlara dayanmıştır:

- Kanunda eksik oluşan kurulun geçersiz sayılacağına ilişkin bir düzenleme mevcut değildir,
- Seçim günü sandık kuruluna veya ilçe seçim kuruluna bu hususta herhangi bir itiraz ve şikâyet yapılmamıştır.

Böylece, sonradan yapılan itirazın esasa müessir olmadığı ifade edilmiştir.

22 Mayıs kararına göreyse; Bursa Yıldırım kararı, iki parti arasındaki oy farkı 67.484'ken, tek sandığa ilişkin itirazın sonuca müessir olmadığı temeli üzerine inşa edilmiştir. YSK'nın 11 Nisan 2019 tarih ve 2420 sayılı Bursa Yıldırım kararında böyle bir hukuki ölçüt bulunmamaktadır. YSK burada da, İBBB seçimini iptal kararına haklı bir zemin hazırlamak amacıyla kendi kararını yanlış aksettirmiştir.

4) YSK, Eksikliği Olan Oy Cetvellerinin Kurul Başkanı Kamu Görevlisi Olmayan Sandıklarla İlgili Olduğu Yönünde Yanlış Bir İzlenim Yaratmıştır

YSK, kararında, "Seçim sonucunun belirlenmesinde en önemli unsurlardan biri olan sayım döküm cetvellerinin 108 sandıkta düzenlenmemiş olması, bu sandıklardaki seçim sonucunun güvenilirliğini ciddi biçimde zedelemektedir. Sayım döküm cetvellerindeki bu eksiklik, tek başına seçim sonucuna müessir olmamakla birlikte, sandık kurulu başkanlarının kanuna aykırı biçimde belirlenmesi ile birlikte değerlendirilmiştir" denilmiştir (s.211). Paragrafı okuyan tarafsız bir gözlemci, YSK'nın bahsettiği 108 sandığın yahut en azından bunların büyük kısmının, sandık kurul başkanları kanuna aykırı biçimde belirlenmiş olan 754 sandığın içerisinde yer aldığını düşünebilir yahut en azından bu yönde güçlü bir şüphe besleyebilir. Tarafsız gözlemci böyle düşünecektir, zira aksi halde, yani bu iki grup sandık kümesi arasında tama yakın bir kesişmenin olmaması halinde, bu iki sebebin birlikte değerlendirilmelerinin herhangi bir anlam taşıma ihtimali olmayacaktır. Bu durum, muhalif üye Yunus Aykırın'ın karşı oyunda da ifade edilmiştir:

"298 sayılı Kanunun 130. maddesinde olağanüstü itirazlar "seçimin neticesine müessir olaylar ve haller sebebiyle yapılan itirazlar" olarak tanımlanmaktadır. Bu itibarla, sayım döküm cetvellerindeki bu eksiklik tek başına seçim sonucuna müessir değil ise bu sebebe dayalı yapılan itirazın olağanüstü itiraz kapsamında incelenemeyeceği gerekçesiyle reddedilmesi; bu sebebe dayalı itirazın, sandık kurulu başkanlarının kanuna aykırı biçimde belirlenmesi ile birlikte değerlendirilebilmesi için ise, anılan eksikliklerin tamamının ya da ekseriyetinin sandık kurulu başkanlarının kanuna aykırı biçimde belirlendiği sandıklarda meydana geldiğinin ortaya konulması zorunludur".

Eldeki veriler incelendiğindeyse, şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır:

- **Sandık kurulu başkanı kamu görevlisi olmayıp, oy sayım döküm cetveli olmayan sandık bulunmamaktadır.**
- **Sandık kurulu başkanı kamu görevlisi olmayıp, oy sayım döküm cetveli imzasız olan tek bir sandık vardır: Beşiktaş 1241 numaralı sandık.**

Görüldüğü üzere, ilgili 754 ve 108 sandık arasında – bir istisna haricinde – çakışma yoktur.

5) Kararda, Eksikliği Olan Oy Sayım Cetvellerinin İkinci Örneklerinde Eksiklik Olup Olmadığından Bahsedilmemiştir

YSK, İstanbul genelinde, 18 adet sandıkta sayım döküm cetvelinin hiç olmadığını, 90 adet sandıkta ise sayım döküm cetvellerinde sandık kurulu imzalarının bulunmadığını ifade etmiştir. Bilindiği üzere, her sandıkla ilgili olarak iki adet sayım döküm cetveli oluşturulmak gerekmektedir. Karardaysa, iki cetvelden birisinin boş, diğerinin imzasız olduğu dört sandık dışında (Ataşehir 1. 1340, Beylikdüzü 1300,

Esenyurt 1. 1289, Esenyurt 2. 2129 numaralı sandıklar), diğer 104 sandıkla ilgili olarak ikinci oy sayım döküm cetvellerinin tam mı, yoksa eksik mi olduğu bilgisi yer almamaktadır. Birisi boş diğeri imzasız şekilde itirazcı lehine sunulan iki cetvel örneğinin de eksik olduğu dört sandıkla ilgili olarak iki cetvel bilgisi vermek, diğer 104 sandıkla ilgili olarak ise ikinci cetvelle ilgili bilgi vermemek, ancak kasıtlı bir ihmal olabilir. İki örnek de eksik olduğunda YSK iki örnek bilgisini de tam olarak verdiği göre, kararın yazım şekli, eksik oldukları bildirilmeyen diğer 104 sandıkla ilgili olarak ikinci nüshaların tam olduğunu düşündürmektedir. Bir başka deyişle, 104 sandıkla ilgili bu eksiklik tespiti, her sandıkta kullanılan bir adet cetvele göre belirlenmiş olmalıdır.

Aynı sandıkta kullanılan doldurulmuş ve imzalanmış ikinci cetvelin bulunmadığı yönünde bir bilgi kararda yer almadığına göre, 104 cetvelin ikincileri için hukuka aykırılıktan bahsedilmesi mümkün değildir.

III. 23 Haziran İBBB Seçiminin Adil Bir Şekilde Yapılabilmesi İçin Öneriler

Türkiye'nin yarım yüzyıldan beridir istikrarlı bir şekilde sürdürdüğü demokratik seçim kültürü, 15 Temmuz sonrası süreçte korkutucu bir şekilde erozyona uğramıştır. Öyle ki, demokrasi konusunda çalışan tarafsız uluslararası kuruluşlardan birisi olan *Freedom House*, bu dönemdeki gelişmelerden dolayı Türkiye'yi "özgür olmayan ülkeler" statüsünde değerlendirmektedir. Bu değerlendirmenin temel nedeni olarak da, seçim adaletinin en temel unsurlarının dahi mevcut siyasi iktidar tarafından ihlal edilmesi gösterilmektedir. Bu bağlamda, 16 Nisan Anayasa referandumu sırasındaki ağır ihlaller ve 15 Temmuz sonrası dönemde kayyum atama uygulamasıyla seçilmiş belediye başkanlarının meşru konum ve yetkilerinin gasp edilmesi iki temel neden olarak ileri sürülmektedir. Aynı doğrultuda 24 Haziran seçimlerini gözlemleyen Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı ise seçim kampanyasında medyanın yanlı yaklaşımı ve oto-sansür, Erdoğan'ı desteklemek için devlet kaynaklarının kötüye kullanılması, kampanya finansmanında şeffaflık eksikliği ve diğer seçim usulsüzlükleri vakıalarının yaygın bir şekilde gerçekleşmiş olduğuna dikkat çekmiştir. Üzülerek gözlemlenmektedir ki, 31 Mart yerel yönetim seçimlerini önceleyen kampanyada, bu durum daha da kötüleşerek devam etmiştir.

23 Haziran 2019 tarihinde yenilenecek İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı (İBBB) seçiminin seçim güvenliği içerisinde ve devlet organlarının tarafsızlığı ilkesi çerçevesinde gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu açıdan, aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi ve Yüksek Seçim Kurulu'na seçimin güvenliğini ve tarafsızlık ilkesini güvence altına alacak tedbirleri alması için gerekli başvuruların yapılması gerekmektedir. Bu çerçevede, aşağıdaki noktalar özellikle vurgulanabilir:

A. Cumhurbaşkanı'nın Seçime Yönelik Çalışmalarının Seçim Yasakları Kapsamına Alınması İçin YSK'ya Başvuru Yapılması Gereği

Cumhurbaşkanının tarafsızlığı, Anayasa'nın amir hükümlerinin ortaya çıkardığı bir gerekliliktir. Anayasa'nın, cumhurbaşkanının görev ve yetkilerini düzenleyen 104. maddesine göre, "*Cumhurbaşkanı, Devlet başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletinin birliğini temsil eder; Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder.*" Tarafsızlık, cumhurbaşkanı seçilen kişinin ettiği yeminin de gereğidir. 16 Nisan 2017 Anayasa değişikliğinde, cumhurbaşkanı seçilen kişinin varsa partisi ile ilişkisinin kesileceği yönündeki 101. madde hükmü kaldırılmış; ancak 103. maddenin 2. fıkrasındaki yemin aynen korunmuştur. Buna göre, cumhurbaşkanı, üzerine aldığı görevi tarafsızlıkla yerine getirmelidir. 16 Nisan Anayasa değişikliğinde kaldırılan ve aynen korunan bu iki hüküm birlikte değerlendirildiğinde ortaya çıkan sonuç şudur: Anayasa, mutlaka siyasal parti üyesi bir kişinin cumhurbaşkanı seçilmesini zorunlu kılmamakta; ancak parti üyesi bir cumhurbaşkanı seçilmesine örtülü bir biçimde de olsa olanak tanınmaktadır. Öte

yandan ister partili olsun, isterse herhangi bir parti bağı olmasın, cumhurbaşkanı seçilen bir kişinin, ettiği yemin gereği, seçildikten sonra partizanca hareket etmesi söz konusu olamaz. Tersine durum hem cumhurbaşkanınının 103. maddeye göre ettiği yemine hem de, 104. maddede öngörülen, milletin birliğini temsil etme görevine aykırı düşer. Yine Anayasa'nın 67. maddesinin 2. fıkrasına göre de, seçimlerin serbest ve eşit şekilde gerçekleştirilmesi gerekir. Özetle, CB'nin bir siyasal parti üyesi veya başkanı olması, Anayasa'nın üstünlüğü ve hükümlerinin bağlayıcı olma özelliğini ortadan kaldırmaz (md.11).

Oysa partili Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 23 Haziran seçimine yönelik olarak 39 ilçede miting düzenleyeceğini açıklamıştır. Cumhurbaşkanınının bir büyükşehir belediye başkanlığı seçimini kendi partisinin adayının kazanması için bu şekilde aktif olarak seçim kampanyasına katılması, onun anayasal tarafsızlık yükümlülüğüyle bağdaşmaz. Cumhurbaşkanı yemini, cumhurbaşkanına, tarafsızlık içerisinde *"herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerinden yararlanması ülküsü"* hedefini koymuştur. Oysa kendi partisinin adayını aktif olarak desteklemesi, rakip adayların temel haklarından olan seçilme hakkını ve onlara oy verenlerin de seçme haklarının etkililiğini zedeleyecektir. Üstelik, cumhurbaşkanı, devletin bütün iktisadi imkanlarını, ulaşım, iletişim, vb. olanaklarını bir adayın seçimi kazanması için kullanabilmektedir. Şu halde, cumhurbaşkanınının seçim kampanyasına aktif şekilde katılması, Anayasa madde 67'ye de açıkça aykırılık oluşturmaktadır.

Cumhurbaşkanınının kendi partisinin lideri olarak gerçekleştirdiği seçim kampanyası etkinlikleri, kimi kamusal ve özel medya organları tarafından onun cumhurbaşkanı sıfatıyla yaptığı etkinlikler olarak geniş kitlelere takdim edilmekte, partizan eylemler ve konuşmalar cumhurbaşkanı statüsünün saygınlığı altında gerçekleştirilmekte, cumhurbaşkanınının partisinin adayıyla ilgili siyasi propaganda, halkın devlete olan saygısını haksız şekilde sömürüyor olmaktadır. Adaylardan birisini cumhurbaşkanlığı makamının ve devletin saygınlığını kullanarak avantajlı hale getirmek, seçimlerin serbest şekilde ve eşit koşullarda gerçekleşmesine ilişkin anayasal yükümlülüğün de ihlalidir.

Belirtilmelidir ki, Anayasa, cumhurbaşkanınının bu sıfatla ya da parti lideri olarak yapacağı eylemler arasında ayırım yapmayı mümkün kılacak ölçütler koymamıştır. Kaldı ki, böyle bir ayırımı yapabilmek kimi durumlarda imkânsızdır.

Anayasa'nın 2. maddesine göre, Türkiye Cumhuriyeti, demokratik bir hukuk devletidir. Anayasa'nın anılan 2., 67. ve 103. maddeleri uyarınca ve cumhurbaşkanı ve parti başkanı sıfatlarını taşıyan bir kişinin hangi eylemini hangi sıfatla yaptığına ilişkin kesin bir ayırımı yapma imkanı bulunmadığından; cumhurbaşkanı söz ve eylemlerinin kategorik biçimde seçim yasakları kapsamına alınması gerekir. Seçime yönelik

çalışmalarında Cumhurbaşkanlığı forsunun yer aldığı afişlerin ve reklamların yapılmasının önüne geçilmelidir. Seçim odaklı yayınlara Cumhurbaşkanı sıfatı ile katılmamalıdır. Bu konularda YSK'nın kapsamlı kararlar alması gerekir.

298 sayılı Kanununun 65. Maddesinde Başbakan ve Bakanlara ilişkin seçim yasakları düzenlenmiştir. Anayasa değişikliği sonrası Kanun'da bu konuda bir değişiklik yapılmadığı da dikkate alınarak; Cumhurbaşkanı'nın tarafsızlığı ilkesi de gözetilerek bu yasakların Cumhurbaşkanı için de geçerli olacağı karara bağlanmalıdır. 298 sayılı Kanun'un 65. Maddesiyle amaçlananın yerine gelebilmesi için yürütme organının, yeni dönemdeki temsilcisi olan Cumhurbaşkanı'nın yasaklılar kapsamına alınması elzemdir.

B. Bakanların Seçim Yasakları İhlalinin Şikâyeti ve Kamuoyunda İfşası

Anayasanın 109-115. Maddelerinde yer alan "Bakanlar Kurulu" ve bu kurulla ilgili Anayasa hükümleri kaldırılmıştır. Anayasanın 6771 Sayılı Kanun ile değişik 104. maddesinin 8. ve 106. maddesinin 5. fıkralarına göre, bakanlar, Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve görevlerine son verilir. Bakanların TBMM üyeleri arasından atanmaları mümkün olduğu gibi meclis dışından milletvekili seçilme yeterliliğine sahip kişilerin de bakan olabilmeleri mümkündür. Anayasanın 106. maddesinin son fıkrasında da "*Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması[nın] Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle*" düzenleneceği kurala bağlanmıştır.

Bahsedilen yeni Anayasal düzenlemeler, bakanlıkları Cumhurbaşkanlığı hiyerarşisine tabi "ast" konumundaki "kamu görevlileri" haline getirmiştir. TBMM'ne karşı siyasi olarak sorumlu bakanlar ve Bakanlar Kurulu ortadan kalkmıştır.

Bu nedenle, kamu görevlisi ve bürokrat kimliği ile "tarafsız" davranması zorunlu olan bakanların, seçim sürecinde belirli bir siyasal partiye destek verici açıklamalarda bulunmaları, eylemelere katılmaları hukuka uygun değildir.

Bakanların seçim faaliyetleri ve seçim yasaklarına aykırı işler ifşa edilmelidir. Kamuoyu nezdinde, taraflı davranan ve görev alanlarının dışına çıkan bakanların, bakanlıklarının imkânlarını kullanarak bir aday lehine ve diğer adaylar aleyhine bir durum yarattığı ifade edilebilir. Bakanların seçime ilişkin yasakları 19 Aralık 2018 tarihli YSK kararı ile de belirtilmiştir. Bu yasaklara aykırı eylem ve çalışmalara ilişkin gerekli şikâyetler yapılabilir.

Ekleme gerekir ki, 6771 sayılı Kanun ile yapılan Anayasa değişikliği, TBMM üyeliği ile bakanlığın bağdaşmaz iki görev olduğu kuralını koymuş ve TBMM üyeleri arasından atanan bakanların üyelikten çekilmiş sayılacağını öngörmüş olmanın ötesinde Bakanlar Kurulu lağvedilmiş; bakanların ise, TBMM önünde herhangi bir

siyasal sorumluluğu öngörülmemiştir. Bakanlar, kamu hizmet birimlerinin daha çok idari yönden hiyerarşik amiri olarak siyasal hiyerarşi statüsünden uzaklaştırılmış olmaları nedeniyle, kesinlikle seçim kampanyasında yer alamazlar.

C. TRT, AA ve Diğer Yayınlarda Tarafsız ve Eşit Olunmasına İlişkin Başvurular

Anayasa'nın 133. maddesinin 3. fıkrasına göre, "*Devletçe kamu tüzelkişiliği olarak kurulan tek radyo ve televizyon kurumu ile kamu tüzelkişilerinden yardım gören haber ajanslarının özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esastır*". Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nun 1. maddesi, TRT'nin özerkliğinin ve tarafsızlığının anayasal özellikleri olduğunu vurgulamaktadır (ayrıca bkz. m.5/k). TRT'nin bir siyasi partinin yayın organı olarak kullanılması Anayasa'ya ve kurumun kendi kanununa aykırıdır.

298 sayılı Kanun'un 52. maddesinde yer alan, «*Radyo ve televizyonda yapılacak propaganda yayınlarının, tam bir tarafsızlık ve eşitlik içinde yapılması, Yüksek Seçim Kurulu ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu tarafından sağlanır*» hükmünün gereklerinin sağlanması da RTÜK'ün ve YSK'nın görevleri arasındadır. AA, TRT ve diğer yayın kuruluşlarının bu konuda Avrupa'daki uygulamalara benzer bir şekilde belirli konuşma sürelerinin tahsisine tabi tutulması düzenlenebilmelidir. YSK, partilerin yayın organlarındaki propaganda sürelerini belirlemeli ve bu sürelerin ihlali durumunda RTÜK'e başvurular yapılmalıdır. Bu bağlamda, Cumhurbaşkanı'nın parti genel başkanı sıfatıyla yaptığı çalışmaların da propaganda süresi içerisinde sayılması gerekmektedir.

D. "Dini politikaya alet etme yasağı"nın sürekli ihlali (Anayasa, m.24/son)

Türkiye'nin 15 Temmuz 2016 hain darbe girişimine gelişinde, anayasasızlaştırma ve özellikle Anayasa ihlali başlıca etken olarak hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir. Bu süreçte, madde 24/sonun öngördüğü "dini politikaya alet etme yasağı"nın sürekli ihlal edilmesi belirleyici olmuştur.

23 Haziran seçimlerine giderken, iftar sofraları ve cami avluları, - Cumhurbaşkanı unvanını öne çıkararak AKP başkanının öncülük ettiği- yalan ve iftira eşliğinde siyasal söylemlerin ayrıcalıklı mekânı haline getirilmiştir. Bu durum, Anayasa madde 67'nin ve madde 24/sonun açık ihlalini oluşturmaktadır. Bu, Anayasa dışı ve demokratik olmayan faaliyetler, teşhir edilmeli ve yasaklanmalıdır.

E. YSK'nın 23 Haziran Seçiminden Önce Açıklığa Kavuşturması Gereken Hususlar

1) Mazbatanın Ne Zaman Verileceğinin Belirlenmesi ve Olağanüstü İtiraz Süresinin Nereden Başlayacağı Sorularak Belirginleştirilmesi

31 Mart Seçimleri sonrası yaşanan mazbatanın ne zaman verilebileceği konusundaki tartışmaların 23 Haziran sonrasında önüne geçebilmek için, YSK'ya,

seçim sonrasında mazbatanın verileceği tarihin nereden başlayacağı sorulmalıdır. YSK, mazbatanın verileceği tarihin belirlenmesinde İl Seçim Kurulu'nun düzenleyeceği ilk birleştirme tutanağının mı, olağan itirazlar sonrasında oluşturulabilecek ikinci birleştirme tutanağının mı, yoksa olası olağanüstü itirazların sonuçlanma tarihinin mi esas alınacağını kesin olarak belirtmeli, konuya ilişkin olarak uygulanacak hukuki kuralı bu şekilde öngörülebilir kılmalıdır.

Yine 31 Mart seçimleri sonrası yaşanan bir diğer tartışmalı konu da Olağanüstü İtiraz süresinin başlangıcına ilişkindir. 23 Haziran seçimleri sonrası bu konuda tartışmaya mahal vermemek adına, bu sürenin ne zaman başladığı YSK'ya sorulabilir.

2) Seçim Sonrası Tutanaklar Üzerinden Yaşanan Tartışmaların Önüne Geçebilmek İçin Sandık Tutanaklarının Yeniden Düzenlenmesi Talep Edilebilir

31 Mart seçimleri sonrası tutanaklar üzerinden birçok tartışma gerçekleşmiştir. Geçersizlik sebepleri arasında 18 ayrı nedenin yer alması ve tutanağın karmaşık olması nedeniyle tutanaklar sağlıklı tutulamamaktadır. Bu kapsamda tutanakların daha sağlıklı düzenlenebilmesi için tutanakların basitleştirilmesi yerinde olacaktır. Böylece, tutanaklar üzerinden doğacak yersiz tartışmaların da önüne geçilebilecektir.

3) Seçim İptali Halinde Mazbatanın Hangi Hukuki Dayanağa Göre İptal Edileceği YSK'ya Sorulabilir

Mazbata iptalinin gerekçesi ve dayanakları YSK'ya yeniden sorulmalıdır.

4) YSK Kararlarının Siyasi Parti Temsilcisi Tarafından Duyurulmasına Engel Olunması

YSK kararlarına ilişkin duyuruların herhangi bir siyasi parti temsilcisi tarafından yapılmasının önlenmesi gerekmektedir.

5) YSK'nın Kamu Görevlisi Tanımı

YSK'ya, kamu görevlisinden ne anladığı sorulabilir. Örneğin, Beyoğlu 1. ve 2. seçim kurulu başkanlıkları YSK'nın kararında yer almayan tartışmayı yapmış; "kamu görevlisi" kavramını anayasa ve yasa hükümleriyle değerlendirerek sandık üyelerinin seçildiğini belirtmiştir:

"Anayasanın "Genel İlkeler" başlıklı 128. maddesine göre "Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür". hükümlerinin yer aldığı, 5237 sayılı TCK'nın 6/1-c maddesiyle memur kavramı terk edilerek kamu görevlisi tercih edilmiş ve kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir suretle sürekli, süreli ya da geçici olarak katılan herkes kamu görevlisi sayıldığı, Devlet ve diğer kamu

tüzel kişiliklerin yürüttüğü hizmetler kamu hizmeti olması sebebiyle bu kapsamda kamusal faaliyetin esas itibarıyla kamu hizmeti olduğu, TCK'nun 6. maddesindeki kamu görevlisi, kamu görevi ifa edenler dışında, kamuya yönelik ve kamuya yararlı olarak kamu kuruluşlarınca veya kamu kuruluşlarının yakın denetimi altında yürütülen kamu hizmeti ifa edenleri de kapsadığı, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinde kamu hizmetlerinin memurlar, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçiler eliyle gördürüleceği ifade edildiği, tüm yasa ve diğer hükümler dikkate alınarak sandık kurulu başkanı ve sandık kurulu memur üyeliklerin görevlendirildiği" (s.41-42).

YSK'ya, bu tanımı teyit edip etmediği veya kendi tanımının ne olduğu sorulabilir.

6) Sandık Kurullarının Her Yönüyle Yasaya Uygun Oluşturulduğunun Teyidi İçin YSK Başvurusu

YSK'nın 31 Mayıs 2019 günlü 4753 sayılı kararla, " ilçe seçim kurulu başkanlarının ve seçim müdürlerinin görev yetki ve sorumlulukları 298 sayılı Kanunun 15 ve devamı maddeleri ile Seçim Müdürleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Genelge'de belirlenmiş olup, 23 Haziran 2019 tarihinde yapılacak olan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimi için ilçe seçim kurulu başkanı, seçim müdürü ve seçim personelinin görev değişikliği hususunda bu aşamada yapılacak bir işlem bulunmadığına" karar vermiştir. Bu kararın, gerekçesi 22 Mayıs 2019 günü açıklana ve seçimin iptal kararının ilk etkisini doğran 6 Mayıs 2019 günlü 2019/4219 sayılı kararla çeliştiği açık şekilde görülmektedir. Zira 23 Haziran 2019 günü yapılacak yenileme seçiminde görev yapacak sandık kurulları, bu ilçe seçim kurulu başkanlarının başkanlığında kurulu ilçe seçim kurulları tarafından belirlenmiş ve sandık kurullarının teşekkül işlemlerine ilişkin şikâyet ve itiraz süreleri, herhangi bir itiraz yapılmadan kesinleşmiş bulunmaktadır.

Şu durumda 31 Mart 2019 tarihinde yapılan İstanbul seçiminin iptaline sebep olduğu ileri sürülen ilçe seçim kurulu başkanlarının oluşturulmasına katıldığı ve 23 Haziran 2019 tarihindeki seçimde görev yapacak olan sandık kurullarının her yönden kanuna uygun oluşturulduklarının Yüksek Kurulunuz tarafından teyit edilerek konunun açıklığı kavuşturulması, daha önceki seçimde de oyunu kanuna uygun kullanan ve kendisine atfedilmeyen bir nedenden dolayı ikinci kere sandık başına gitmek zorunda kalan seçmenlerin demokratik haklarının güvence altına alınması bakımından anayasal bir zorunluluktur.

7) 31 Mayıs Tarihli YSK Kararının YSK'nın 6 Mayıs'ta Vermiş Olduğu Seçimleri Yenileme Kararına Olan Etkisi

YSK'nın 31 Mayıs 2019 günlü 4753 sayılı kararla, "ilçe seçim kurulu başkanlarının ve seçim müdürlerinin görev yetki ve sorumlulukları 298 sayılı Kanunun 15 ve devamı maddeleri ile Seçim Müdürleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair

Genelge'de belirlenmiş olup, 23 Haziran 2019 tarihinde yapılacak olan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimi için ilçe seçim kurulu başkanı, seçim müdürü ve seçim personelinin görev değişikliği hususunda bu aşamada yapılacak bir işlem bulunmadığına" karar vermiştir.

Şu durumda 31 Mayıs 2019 günlü ve 2019/4753 sayılı kararın konusu, 6 Mayıs 2019 günlü 2019/4219 sayılı kararın özünü ortadan kaldırmış ve önceki içtihatlarla dönülmüş olduğunu göstermiş bulunmaktadır.

Zira YSK'nın bugüne kadar müstakar kararları, seçimler sırasında veya sonrasında ortaya çıkan özel seçim hukuku ya da genel ceza hukukuna ilişkin sorumluluğuna dayanılarak seçimlerin yenilenmesine karar verilemeyeceği yönündedir. 31 Mart 2019 günü yapılan İstanbul seçiminden sonra ilçe seçim kurulu başkanlarının seçim hukukuna aykırı davranmaları sebebiyle haklarında ceza soruşturması açılmasına karar verilmesi elbette mümkündür ancak 23 Haziran 2019 tarihindeki yenileme seçiminin aynı başkanlar hatta müdürlerle yapılacak olmasına karar verilmesi, önceki seçimlerin de yapılmış olmasının bir iptal sebebi teşkil etmeyeceğini kabul etmek anlamına gelmektedir.

2019/4219 sayılı karar tek başına sandık kurulu başkanlarının kanuna aykırı olarak oluşturulmasına dayanmıyor olması da varılan bu sonucu değiştirmemektedir. Söz konusu kararda yer alan diğer kanuna aykırılıklar 108 oy sayım ve döküm cetvelinin boş veya imzasız olması ile oy kullanma hakkın olmayan 706 kişinin oy kullanmış olması gösterilmiştir. Ancak bunlar içinde Kurulunuz tarafından "*Sayım döküm cetvellerindeki bu eksiklik, tek başına seçim sonucuna müessir olma(dığı)*" açık olarak ifade edilmiştir. 706 kişinin usulsüz şekilde oy kullanmış olması da İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçiminde Cumhuriyet Halk Partisi Adayı ile Adalet ve Kalkınma Partisi Adayı arasındaki oy farkının 13.729 olması karşısında iki aday arasındaki farkın kapanmasına etki etmesinin de mümkün olmadığı görülmektedir.

Şu halde kanuna aykırı davranmaları sebebiyle haklarında soruşturma açılmasına karar verilen ilçe seçim kurulu başkanlarının kurdukları sandık kurullarıyla yenileme seçimi yapılması, bizatihi yenileme seçimi yapılmasına karar verilmesinin hukuka aykırılığını ortaya koyduğundan, Yüksek Kurulunuzun 6 Mayıs 2019 günü vermiş olduğu 2019/4219 tarihli kararını seçmenler ve 31 Mart 2019 seçimini kazanan aday açısından ortaya çıkan sonuçların kaldırması hem 1982 Anayasası'nın 79. maddesinde yer alan anayasal sorumluluğun hem de hukukun üstünlüğüne bağlı gerçek bir demokrasinin kurulması vazgeçilmez olan seçme ve seçilme haklarının korunmasının bir gereğidir.

SONUÇ

YSK, 31 Mayıs 2019 kararı ile İBBB seçimlerini iptal kararının "**hukuki bir gerekçeden yoksun**" olduğunu itiraf etmiş bulunuyor. YSK kararında Şişli 1. İlçe Seçim Kurulu tarafından gönderilen yazıya ilişkin yanıtta, " *İlçe seçim kurulu başkanlarının ve seçim müdürlerinin görev yetki ve sorumlulukları 298 sayılı Kanunun 15 ve devamı maddeleri ile Seçim Müdürlükleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Genelge'de belirlenmiş olup, 23 Haziran 2019 tarihinde yapılacak olan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimi için ilçe seçim kurulu başkanı, seçim müdürü ve seçim personelinin görev değişikliği hususunda bu aşamada yapılacak bir işlem bulunmadığına,*" denilmektedir.

Şişli 1. İlçe Seçim Kurulu Müdürü'nün Hatice Çelebi'nin dilekçesi hakkında 30693803-804.01-E.312039 sayılı Şişli 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı'nın YSK'ya gönderdiği yazıya yönelik verilen 4753 numaralı karar, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Seçimleri'nin iptaline yönelik kararını bizzat çürütmüştür. YSK 6 Mayıs tarihli 4219 numaralı kararında, "*Bir kısım sandık kurullarının, ilçe seçim kurullarınca kanuna aykırı oluşturulması ve bu hususun da seçim sonucuna müessir olması...*" sebebiyle seçimin iptali ve yenilemesi kararı almıştır. Oysaki karara gerekçe olan kanunsuz işlemleri yaptığı iddia edilen ilçe seçim kurullarının ilgilileri ile yenileme seçimlerine gidilmesi tezat teşkil etmektedir. Zira iptale konu olan sandık kurulları yeniden oluşturulurken; iptale neden olan fiilin müsebbibi olan seçim kurulu başkan ve müdürlerinin görevlerine devam edecek olması, seçim iptal sebebinin hukuki dayanaktan yoksun olduğunu da ortaya koymaktadır. YSK seçim iptaline gerekçe olan hususlarda kendisini yadımıştır. Tüm bu çelişkiler de, 23 Haziran'a gidilen yolda seçim öncesi, esnası ve sonrası yaşanabilecek; hukuki belirsizlik ve yanıltmaların önüne geçebilmek için öneriler doğrultusunda gerekli başvuruların yapılmasının önemini göstermektedir.

Bu bakımdan, başlık III'te özetleri aktarılan YSK başvuru konularının ne denli önemli olduğu doğrulanmış bulunuyor. Gerçekten, 23 Haziran'a giden yolda, hukuku ve hukuki başvuru yollarını, 31 Mart sonrasına göre daha etkili bir biçimde kullanma gereği, "*Türkiye'de demokrasinin bekası*" bakımından yaşamsaldır.

Hukuk yoluyla demokrasi mücadelesinde, 27 Mayıs 1949 tarihli Resmi Gazete'de Bakanlar Kurulu kararı eşliğinde yayımlanarak iç hukukumuzda dâhil edilen **İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi** (İHEB), temel alınmalıdır.

"İnsanlık ailesinin bütün üyelerinde bulunan haysiyetin ve bunların eşit ve devir kabul etmez haklarının tanınması hususunun, hürriyetin, adaletin ve dünya barışının temeli olmasına," şeklindeki paragrafla başlayan Önsöz, *Birleşmiş Milletlerin ve Bildirge'nin amacını özetler. Bu arada, direnme hakkının hukuki temelini atar: "İnsan*

istibdat ve baskıya karşı son çare olarak ayaklanmaya mecbur kalmaması için insan haklarının hukuk rejimi ile korunması esaslı bir zaruret olmasına" göre;

"Birleşmiş Milletler Genel Kurulu,

İnsanlık topluluğunun bütün fertleriyle uzuvlarının bu beyannameyi daima göz önünde tutarak öğretim ve eğitim yoluyla bu haklar ve hürriyetlere saygıyı geliştirmeye, gittikçe artan millî ve milletlerarası tedbirlerle gerek bizzat üye devletler ahalisi gerekse bu Devletlerin idaresi altındaki ülkeler ahalisi arasında bu hakların dünyaca fiilen tanınmasını ve tatbik edilmesini sağlamağa gayret etmeleri için işbu İnsan Hakları Evrensel Beyannamesini ilân eder".

Madde 21

"1. Herkes, doğrudan veya serbestçe seçilmiş temsilciler aracılığı ile ülkesinin yönetimine katılma hakkına sahiptir.

2. Herkesin ülkesinin kamu hizmetlerinden eşit olarak yararlanma hakkı vardır.

3. Halkın iradesi hükümet otoritesinin temelidir. Bu irade, gizli veya serbestliği sağlayacak benzeri bir yöntemle genel ve eşit oy verme yoluyla yapılacak ve belirli aralıklarla tekrarlanacak dürüst seçimlerle belirlenir."

Benzer bir hüküm yine Türkiye'nin taraf olduğu Milletlerarası Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nde yer almaktadır. Bu sözleşmenin serbest seçim hakkını düzenleyen 25. maddesini yorumlayan İnsan Hakları Komitesi, bu hükmün ulusal ve yerel düzeydeki tüm temsil organlarının seçimi açısından uygulama alanı bulacağını belirtmiştir. Komiteye göre serbest seçim hakkının kullanılmasına ilişkin düzenleme ve sınırlamalar objektif ve makul ölçütler çerçevesinde yapılmalıdır. Yine komiteye göre oy hakkının kullanılmasına dair genel oy ilkesini anlatan Komite, bu hakkın kullanımında siyasi görüş ve siyasi ve etnik kökene dayalı bir ayrımcılık yapılamayacağını da belirtmektedir.⁴

⁴CCPR General Comment No. 25: Article 25 (Participation in Public Affairs and the Right to Vote) The Right to Participate in Public Affairs, Voting Right sand the Right of Equal Access to Public Service, CCPR/C/21/Rev.1/Add.7, General Comment No. 25. (General Comments), 1996:Paragraf 3